

Triglavski narodni park

TRIGLAV NATIONAL PARK

4260 BLEĐ, Ljubljanska 27, SLOVENIJA

POROČILO O DELU
JAVNEGA ZAVODA
TRIGLAVSKI NARODNI PARK

ZA LETO 2008

Bled, februar 2009

KAZALO

1	UVOD	4
2	PRAVNE PODLAGE	7
2.1	ZAKON O TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU	7
2.1.1	Predlog Zakona o Triglavskem narodnem parku (ZTNP-1)	7
2.2	ZAKON O OHRANJANJU NARAVE	8
2.3	DRUGI POMEMBNEJŠI PREDPISI REPUBLIKE SLOVENIJE	8
2.4	PRAVO EVROPSKE UNIJE	9
2.5	MEDNARODNE KONVENCIJE.....	9
3	IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE	11
3.1	NAČRTOVANJE, UPRAVLJANJE IN RAZVOJ PARKA	11
3.1.1	Načrt upravljanja.....	11
3.1.2	Sodelovanje z drugimi upravljavskimi organizacijami, izdaja mnenj.....	11
3.1.3	Parkovna infrastruktura.....	12
3.2	UREJANJE PROSTORA.....	13
3.2.1	Mnenja, smernice, predhodna mnenja in dopolnitve k načrtovanim gradnjam.....	13
3.2.2	Drugo	15
3.3	IZVAJANJE NADZORA NA PODROČJU NEDOVOLJENIH GRADENJ	16
3.4	VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE	16
3.5	PODATKI O NARAVI IN ČLOVEKOVIH VPLIVIH	16
3.6	KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA.....	17
3.7	IZOBRAŽEVANJE IN NARAVOVARSTVENA VZGOJA	17
3.8	NARAVOVARSTVENI NADZOR	18
3.8.1	Odločanje v prekrškovnem postopku	19
3.9	VARSTVO IN UPRAVLJANJE S PROSTO ŽIVEČIMI ŽIVALMI	20
3.9.1	Realizacija lovskega upravljanja	21
3.9.2	Škode od divjadi	23
3.9.3	Biomeliorativni, biotehniški ukrepi, lovski objekti	24
3.10	ODNOSI Z JAVNOSTMI, ZALOŽNIŠTVO, INFORMIRANJE	24
3.10.1	Odnosi z javnostmi	24
3.10.2	Založništvo	25
3.10.3	Informacijsko središče TNP Dom Trenta.....	26
3.10.4	Informacijsko središče Triglavska roža na Bledu	28
3.10.5	Informacijska točka Pocarjeva domačija v Zgornji Radovni.....	29
3.11	SODELOVANJE Z LOKALNIMI SKUPNOSTMI IN DRUGIMI INSTITUCIJAMI	30
3.11.1	Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi	30
3.11.2	Sodelovanje z MOP in organi v njegovi sestavi.....	30
3.11.3	Sodelovanje z javnimi zavodi in drugimi institucijami s področja dela	30
3.11.4	Sodelovanje z drugimi ministrstvi in sodelovanje z upravnimi enotami.....	31
3.11.5	Sodelovanje z lokalnimi turističnimi organizacijami v okviru Skupnosti Julijske Alpe, lokalnimi turističnimi agencijami in regionalnimi razvojnimi agencijami. 31	
3.11.6	Drugo sodelovanje.....	32
3.12	POMEMBNEJŠI DOGODKI V LETU 2007	32
4	DRUGE DEJAVNOSTI	34
4.1	PROJEKTI V IZVAJANJU.....	34
4.1.1	Projekt Palpis	34

4.1.2	Projekt Projekt Alpencom.....	34
4.1.3	Projekt DYNALP - Umirjanje prometa v Alpah.....	35
4.1.4	Projekt AV.IS (Informacijski sistem za obiskovalce o naravnih nevarnostih)	35
4.1.5	Program ohranjanja biotske in krajinske pestrosti (Monako).....	35
4.1.6	Program UNESCO MAB.....	36
4.1.7	Slovenski planinski muzej v Mojstrani.....	36
4.2.	PROJEKTI V PRIPRAVI	36
4.3	MEDNARODNO SODELOVANJE.....	37
4.3.1.	Mreža zavarovanih območij.....	37
4.3.2	Predsedovanje Slovenije EU.....	38
4.3.3	European wilderness initiative.....	38
4.3.4	Svet Evrope.....	38
4.3.5	IUCN.....	38
4.3.6	Federacija EUROPARC.....	39
4.3.7	Drugo.....	39
5	POSLOVANJE	40
5.1	FINANČNE ZADEVE	40
5.2	KADROVSKE ZADEVE	40
5.2.1	Izobraževanje in usposabljanje delavcev TNP	41
5.2.2	Analiza kadrovanja in kadrovska politika	42
5.3	PRAVNE ZADEVE	42
5.4	TRŽENJE IN PROMOCIJA	43
5.5	TEHNIČNO VZDRŽEVANJE IN UPRAVLJANJE Z NEPREMIČNINAMI.....	44
5.6	INFORMATIKA.....	44
5.7	VARSTVO PRI DELU.....	45
6	SKLEP.....	46
7	PRILOGE	49
7.1	PRILOGA 1: SVET JAVNEGA ZAVODA TRIGLAVSKI NARODNI PARK	49
7.2	PRILOGA 2: UPRAVA TNP.....	51
7.3	PRILOGA 3: BIBLIOGRAFIJA	54
7.4	PRILOGA 4: SEZNAM PRISPEVKOV NA DOMAČIH IN MEDNARODNIH STROKOVNIH SREČANJIH	55
8	VIRI.....	57
9	DODATEK K POROČILU – Ocena stanja in analiza upravljanja v Triglavskem narodnem parku.....	58

1 UVOD

Javni zavod Triglavski narodni park (v nadaljevanju TNP) opravlja dejavnosti upravljavca edinega slovenskega narodnega parka in izvaja poleg upravljaljskih tudi strokovne, razvojne, raziskovalne, nadzorne in tehniške naloge.

Osnovno poslanstvo zavoda je ohranjanje in varstvo naravnih vrednot, krajinskih posebnosti in kulturne dediščine v narodnem parku, ozaveščanje in informiranje javnosti o parku, urejanje in opremljanje parka za obiskovalce ter sodelovanje s prebivalci parka na različnih razvojnih področjih.

Območje Triglavskega narodnega parka je:

- raznolik **naravni prostor**; stičišče dveh velikih klimatskih območij – sredozemskega in kontinentalnega. Narava, njene danosti ter pojavne oblike so temelj vseh razmišljanj o prostoru Julijskih Alp. Narava je os in osnova obstoja Triglavskega narodnega parka, spoštovanje njenih zakonov in krogotokov mora biti vodilo vsakemu ravnanju;
- izjemen **kulturni prostor**; stičišče treh velikih kultur – slovanske, germanske in romanske, ki govori o sobivanju ljudi, njihovem razumevanju sveta skozi glasbo, jezik, verovanja, pripovedništvo, arhitekturo, načine gospodarjenja. To je dediščina, ki navdihuje modernega človeka, ko išče odgovore na najgloblja vprašanja bivanja in ustvarjanja;
- pomemben **življenjski in gospodarski prostor** – s preudarno rabo naravnih in kulturnih danosti so prebivalci skozi stoletja razvili visoko kulturo gospodarjenja in preživetja v Alpah, s svojim delom in življenjem so prostor zaznamovali v gospodarskem smislu - to je danes osnova za moderna delovna mesta v turizmu, obrti, kmetijstvu, gozdarstvu, industriji in naravovarstvu;
- **prostor za sprostitev duše in telesa**: obiskovalcem s svojo raznolikostjo nudi številne možnosti za oddih, rekreacijo in duhovno sprostitev.

TNP se na različne načine vključuje v prizadevanja, da bi pravilno razumeli in upravljali prostor Triglavskega narodnega parka ter hkrati tudi skrbeli in podpirali razvojna prizadevanja, ki bodo ustanovam in krajem pod Triglavom prinesla evropski ugled, javnemu zavodu pa položaj vodilne avtoritete pri iskanju strokovnih rešitev za ohranjanje narave in preiščljene rabe naravnih virov ter mesto koordinatorja razvojnih prizadevanj na območju Julijskih Alp.

Poslanstvo TNP je celostno upravljanje z zavarovanim območjem Triglavskega narodnega parka. Tako, celostno upravljanje pa zajema predvsem naslednja področja:

VARSTVO NARAVE TER OHRANJANJE KULTURNE KRAJINE IN KULTURNE DEDIŠČINE

Izjemnost Triglavskega narodnega parka je v tem, da takega števila in pestrosti vseh naravnih in kulturnih vrednot nikjer drugje v Evropi ne najdemo na tako enotno zaokroženem prostoru, kot so Julijske Alp v Sloveniji, te pa so praktično v celoti zavarovane kot Triglavski narodni park. Izrazita vrednost in »primerjalna prednost« je izjemen preplet različnih tipov krajine,

celovitost pojavljanja kraških fenomenov, število in raznovrstnost habitatov, razširjenost naravnih vrednot glede na nadmorsko višino in lego v prostoru TNP ter bogastvo flore in favne. Na osnovi teh razlogov je ugotovljeno, da je Triglavski narodni park v evropskem merilu izjemen park.

Osnovni cilj in namen ustanovitve Triglavskega narodnega parka je torej ohranitev izjemnih naravnih vrednot, varovanje rastlinskega in živalskega sveta, ekosistemov ter značilnosti nežive narave.

Kulturno krajino v narodnem parku sestavljajo izkrčene pašne planine s pastirskimi stavbami, nadelane skromne obdelovalne površine v dolinah in na prisojnih ledeniško rečnih terasah, razpršena poselitvena jedra, značilno ljudsko stavbarstvo, pogojeno z naravnimi danostmi ter lesom in kamnom kot gradivoma, posestna struktura z drobno parcelacijo, poljska delitev, prilagojena reliefna izoblikovanost prostora, grajene prvine in ureditve v odprtem prostoru ter vegetacijski členi.

SKRB ZA USTREZEN RAZVOJ V PARKU

TNP si prizadeva za skladen in trajnosten razvoj območja in gospodarskih panog v njem, predvsem kmetijstva, gozdarstva in turizma ter za zagotavljanje ustreznih materialnih in drugih pogojev za življenje in delo lokalnega prebivalstva.

OMOGOČANJE DOŽIVLJANJA PARKA

Le ohranjene vrednote bodo nam in prihodnjim generacijam omogočale duhovno bogatitev in sprostitev. TNP obiskovalcem ponuja doživljanje parka na različne načine: usmerjanje (info središča in točke, info table, parkovne poti), vodeni izleti, različne delavnice v naravi, ustvarjalne delavnice in različni izobraževalni programi. Primerne oblike rekreacije so tiste, ki so v skladu s temeljnim namenom narodnega parka.

RAZISKOVANJE

Raziskovalno delo parka na različnih področjih poteka v okviru rednega in projektne delo. Pridobljeni podatki, rezultati in zaključki služijo za pripravo strokovnih podlag in predstavljajo usmeritve za nadaljnje delo.

VZGOJNO IN IZOBRAŽEVALNO DELO

Vzgoja, izobraževanje in ozaveščanje imajo pomembno vlogo pri razumevanju in posledično spoštovanju vloge, pomena in poslanstva parka. Aktivnosti parka na tem področju so: priprava publikacij, razstav, načrtovano komuniciranje z javnostmi, oblikovanje in izvajanje različnih izobraževalnih programov za vse starostne skupine, predvsem pa za mlade, akcije ozaveščanja idr.

SVETOVANJE

Svetovanje je ključno orodje za doseganje namenov in ciljev zavarovanja, saj je preko tega inštrumenta možno usmerjati tako razvojna prizadevanja lokalnih skupnosti, kot tudi želje in prizadevanja posameznih investitorjev. Posebno pomembno je svetovanje v zgodnjih fazah načrtovanja določenih odločitev ter pomoč in spremljanje teh projektov tudi v času izvedbe.

UPRAVLJANJE

Poslanstvo Triglavskega narodnega parka je zagotavljati strokovno in izvajalsko podporo odločitvam o varovanju narave in razvoju ter odpirati prostor za dialog med različnimi interesi in dejavnostmi v zavarovanem območju. Primerno upravljanje omogoča uresničevanje ciljev parka in predstavlja vzor za upravljanje in primerno ravnanje tako v drugih zavarovanih območjih kot tudi zunaj njih. Pomemben del nalog je tudi sodelovanje pri pripravi novega predloga zakona o Triglavskem narodnem parku in priprava strokovnih podlag za načrt upravljanja parka.

TNP izvaja javno službo in javna pooblastila v skladu z Zakonom o Triglavskem narodnem parku (ZTNP) in Zakonom o ohranjanju narave (ZON) ter opravlja druge dejavnosti v okviru svojih pristojnosti in delovnega področja.

V pričujočem poročilu javnega zavoda TNP za leto 2008 je prikazano opravljeno delo po vsebinskih področjih javne službe in javnih pooblastil v skladu z ZTNP in ZON. Pri vsakem vsebinskem sklopu je tudi navedeno, katera od organizacijskih enot (služba, oddelek) vodi izvajanje določene naloge javne službe oziroma javnega pooblastila. Pri izvajanju nekaterih nalog sodelujejo tudi druge organizacijske enote in so posebej navedene tam, kjer je njihov prispevek posebno pomemben. V posebnih poglavjih so omenjene naloge, ki sodijo na področje izvajanja drugih dejavnosti (projekti ipd.), in dejavnosti, povezane s poslovanjem javnega zavoda.

Poročilu je dodana Ocena stanja in analiza upravljanja v Triglavskem narodnem parku, opravljena po metodi RAPPAM, ki jo je za zavarovana območja v Sloveniji v letu 2008 izvedlo Ministrstvo za okolje in prostor.

2 PRAVNE PODLAGE

V okviru tega poglavja so navedeni pomembnejši slovenski in mednarodni predpisi, ki opredeljujejo področje dela javnega zavoda TNP.

2.1 *Zakon o Triglavskem narodnem parku*

Zakon o Triglavskem narodnem parku, sprejet leta 1981 (Uradni list SRS, št. 17/81 s spr.; v nadaljnjem besedilu: ZTNP), ki po svoji pravni naravi predstavlja akt o razglasitvi naravne znamenitosti, je razglasil Triglavski narodni park za naravno znamenitost z namenom, da bi se ohranile izjemne naravne in kulturne vrednote, zavarovalo avtohtono rastlinstvo in živalstvo ter naravni ekosistemi. Hkrati pa je bil namen ZTNP ljudem na tem območju omogočiti razvoj kmetijstva in gozdarstva, ki naj bi bil usklajen z naravnimi danostmi in vrednotami ter omogočiti prebivalcem in drugim obiskovalcem parka uživanje naravnih in kulturnih vrednot ter rekreacijo v naravi.

2.1.1 **Predlog Zakona o Triglavskem narodnem parku (ZTNP-1)**

Teze za končni predlog zakona so bile v obravnavi od aprila 2007 dalje. V obravnavo sta bili vključeni tako strokovna in laična javnost kakor tudi samoupravne lokalne skupnosti in drugi deležniki v prostoru z različnimi pripombami. Z namenom predstavitve in usklajevanja pripravljenih rešitev je bilo opravljenih več predstavitev v lokalnih okoljih, tudi na občinskih svetih. Opravljen je bil tudi razgovor s predstavniki Koalicije NVO. Dolgotrajnost priprave novega predloga je tako predvsem posledica zahtevnosti priprave zakona in obilice, tudi diametralno nasprotnih pripomb. Delo strokovne komisije za pripravo predloga Zakona o Triglavskem narodnem parku, se je v letu 2008 nadaljevalo in zaključilo s 17. sejo strokovne komisije, ki je bila 25. januarja 2008. Na tej seji so člani komisije obravnavali predlog zakona, ki ga je pripravila ožja delovna skupina na podlagi pooblastila strokovne komisije. V tem besedilu so bile v kar največji meri vsebinsko upoštevane vse prispele pripombe. Strokovna komisija je gradivo potrdila in ga izročila pristojnemu ministru v nadaljnje delo.

Gradivo je bilo nato posredovano v medresorsko usklajevanje in bilo objavljeno tudi na spletnih straneh MOP. Tako je bila pripravljena končna verzija predloga Zakona o TNP, ki je bila posredovana Vladi RS. Vlada je predlog zakona potrdila in ga posredovala v Državni zbor, ki je opravil prvo obravnavo in na predlog ni imel posebnih pripomb. Do druge obravnave predloga pa ni več prišlo, saj so bile za jesen razpisane parlamentarne volitve.

2.2 *Zakon o ohranjanju narave*

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99 s spr.; v nadaljevanju: ZON) je vzpostavil sistem ohranjanja narave, ki v celovitem sistemu varstva okolja predstavlja

realizacijo ustavne določbe o tem, da država in samoupravne lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne dediščine v Sloveniji (73. člen Ustave RS). V sistemu ohranjanja narave sta dve temeljni področji, in sicer so to naravne vrednote in biotska raznovrstnost. Obe področji sta tudi predmet mednarodnega varstva skladno z ratificiranimi mednarodnimi konvencijami, biotska raznovrstnost pa je tudi predmet intenzivnega varovanja v pravu Evropske unije kot evropska naravna dediščina. ZON je določil način prepoznavanja predmetov varstva, pri čemer so to naravne vrednote, ogrožene prosto živeče rastlinske in živalske vrste, njihov genski material in njihovi habitati ter habitatni tipi. V sistemu ohranjanja narave je ZON uredil vrsto instrumentov – ukrepov varstva narave, ki so namenjeni varstvu in ohranitvi določenih predmetov varstva, med katerimi so najpomembnejša zavarovanja, ko se z aktom o zavarovanju lahko tudi ustanovi zavarovano območje. Ukrep zavarovanja je najpomembnejši ukrep zaradi tega, ker se zaradi ugotovljenih kakovosti nekega območja varovanje teh kvalitiet opredeli kot javni interes, ki ima absolutno prednost pred drugimi tudi legitimnimi interesi javnega ali zasebnega značaja.

Narodni park je edina kategorija zavarovanega območja, kjer je akt o ustanovitvi zakon. Tako določa ZON v 69. členu, da je narodni park veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu narodnega parka je prisotna prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu narodnega parka so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan. Določeno je tudi, da se namen zavarovanja, razvojne usmeritve, varstveni režimi, upravljavci in drugo določijo z zakonom.

2.3 Drugi pomembnejši predpisi Republike Slovenije

Delovanje TNP ima podlago tudi v Ustavi Republike Slovenije in vrsti drugih zakonskih in podzakonskih predpisov s tega področja. V nadaljevanju je naštetih nekaj pomembnejših predpisov Republike Slovenije.

- Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91 s spr.)
- Zakon o divjadi in lovstvu (Ur. l. RS, št. 16/04 s spr.)
- Zakon o gozdovih (Ur. l. RS, št. 30/93 s spr.)
- Zakon o graditvi objektov (Ur. l. RS, št. 110/02 s spr.)
- Zakon o kmetijstvu (Ur. l. RS, št. 54/00 s spr.)
- Zakon o kmetijskih zemljiščih (Ur. l. RS št. 59/96 s spr.)
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Ur. l. RS, št. 33/07 s spr.)
- Zakon o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 110/02 s spr.)
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. l. RS, št. 16/08 s spr.)
- Zakon o varstvu okolja (Ur. l. RS, št. 41/04 s spr.)
- Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Ur. l. RS, št. 64/94 s spr.)
- Zakon o vodah (Ur. l. RS, št. 67/02 s spr.)
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Ur. l. RS, št. 48/04)

- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 49/04 s spr.)
- Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur. l. RS, št. 16/95 s spr.)
- Uredba o varstvu samoniklih gliv (Ur. l. RS, št. 57/98 s spr.)
- Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Ur. l. RS, št. 78/06 s spr.)
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. l. RS, št. 111/04 s spr.)
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Ur. l. RS, št. 130/04 s spr.)
- Uredba o vrstah objektov glede na zahtevnost (Ur. l. RS, št. 37/08 s spr.)

2.4 Pravo Evropske unije

Pravo Evropske unije ne ureja zavarovanih območjih in je to področje urejanja v celoti prepuščeno državam članicam. Varstvo narave je v Evropski uniji izjemno pomembno, udejanja pa se v segmentu ohranjanja biotske raznovrstnosti z ohranjanjem evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in evropsko pomembnih habitatnih tipov ter vseh vrst ptic, kakor tudi zlasti z ureditvijo trgovine z ogroženimi rastlinskimi in živalskimi vrstami. Med najpomembnejše ukrepe se nedvomno uvršča vzpostavitev Evropskega ekološkega omrežja območij Natura 2000, katerega namen je vzpostavitev med seboj povezanih omrežij habitatov evropsko pomembnih vrst in habitatnih tipov. Pravo Evropske unije je v slovenski pravni red v celoti preneseno z ZON in na njegovi podlagi sprejetih predpisov.

2.5 Mednarodne konvencije

Ustava Republike Slovenije določa, da morajo biti zakoni in drugi predpisi v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral Državni zbor in obvezujejo Slovenijo. S tem je vzpostavljena takšna notranja hierarhija pravnih aktov v slovenskem pravnem redu, da so splošno veljavna načela mednarodnega prava in ratificirane mednarodne konvencije hierarhično nad zakoni in drugimi predpisi in morajo biti le-ti z njimi v skladu.

Ustava RS tudi določa, da se ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe uporabljajo neposredno. Slovenija je ratificirala že vse pomembnejše mednarodne pogodbe, ki se nanašajo na varstvo narave. Tako so postale del slovenskega pravnega reda. Prevladujoča značilnost mednarodnih pogodb je, da običajno niso neposredno uporabljive, temveč jih je treba vključiti v pravni red države, ki je mednarodno pogodbo ratificirala. Z ZON so bile v slovenski pravni red vključene vsebine ratificiranih mednarodnih pogodb, pri čemer gre pri nekaterih za ureditev materije v zakonu samem, oziroma so temu namenjeni izvedbeni podzakonski akti.

Najpomembnejše ratificirane mednarodne pogodbe, ki urejajo varstvo narave in določajo temeljna naravovarstvena načela in so relevantne za javni zavod Triglavski narodni park, so:

- Konvencija o močvirjih, ki imajo mednarodni pomen, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic - Ramsarska konvencija (Ramsar, 1971) - notifikacija 1992 (Ur. l. RS, št. 15/92)
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine - Konvencija o svetovni dediščini (Pariz, 1972) - notifikacija 1992 (Ur. l. RS, št. 15/92)
- Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami - Washingtonska konvencija ali CITES (Washington, 1973) – ratificirana 1999 (Ur. l. RS – MP, št. 31/99 – Ur. l. RS, št. 110/99)
- Konvencija o varstvu selitvenih vrst prosto živečih živali - Bonnska konvencija (CMS) (Bonn, 1979) – ratificirana 1998 (Ur. l. RS – MP, št. 18/98 – Ur. l. RS, št. 72/98)
- Konvencija o biološki raznovrstnosti (CBD) (Rio de Janeiro, 1992) – ratificirana 1996 (Ur. l. RS – MP, št. 7/96 – Ur. l. RS, št. 30/96)
- Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov - Bernska konvencija (Bern, 1979) – ratificirana 1999 (Ur. l. RS – MP, št. 17/99 – Ur. l. RS, št. 55/99)
- Konvencija o varstvu Alp - Alpska konvencija (Salzburg, 1991) - ratificirana 1995 (Ur. l. RS – MP, št. 5/95 – Ur. l. RS, št. 19/95) in Protokoli o izvajanju Alpske konvencije (Ur. l. RS – MP, št. 28/03 – Ur. l. RS, št. 123/03)
- Evropska konvencija o krajini – ratificirana 2003 (Ur. l. RS – MP, št. 19/03 – Ur. l. RS, št. 74/03)

Večina konvencij se nanaša na varstvo prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov. Med te se uvrščajo poleg Konvencije o biotski raznovrstnosti še Ramsarska, Bernska, Bonska in Washingtonska ter Barcelonska konvencija oziroma njen protokol o posebej zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti v Sredozemlju. Posredno ima enak učinek tudi Alpska konvencija, ki pa je zelo načelna in splošna. Bolj konkretni so njeni izvedbeni akti, protokoli za posamezna področja. Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine ureja tradicionalno varstvo narave kot varstvo izbranih vrednih delov narave – naravne dediščine.

3 IZVAJANJE JAVNE SLUŽBE

3.1 Načrtovanje, upravljanje in razvoj parka

Vodi: služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka, sodeluje služba za posege v prostor

Naloge s tega področja so razdeljene v tri sklope:

- strokovne naloge in priprave varstvenih ureditev za potrebe strokovnih podlag za načrt upravljanja in usmeritve za različne dejavnosti na območju parka;
- sodelovanje z ostalimi institucijami in organizacijami, ki imajo na območja parka različne upravljavske pristojnosti in interese (občine, krajevne skupnosti, LZS, lokalne turistične organizacije, planinska zveza in posamezna društva ...);
- upravljanje oziroma urejanje narodnega parka za namene predstavljanja, informiranja, izobraževanja, usmerjanja, vodenja ter obiskovanja.

3.1.1 Načrt upravljanja

Delo na področju priprave strokovnih podlag za načrt upravljanja je potekalo vzporedno s pripravo gradiva za nov Zakon o TNP. Na osnovi analiz stanja po različnih dejavnostih v TNP so bili pripravljene cilji in usmeritve za dejavnosti, ki so bile kasneje predstavljene na več delavnicah strokovni in širši zainteresirani javnosti. Največ poudarka je bilo namenjeno naslednjim področjem: urejanju prostora, lova, prometa, zračnega prometa in turizma. V nadaljevanju je potekalo zbiranje različnih podatkov in pregled evidenc za pripravo analize stanja. Novembra 2008 je bilo zbrano gradivo urejeno in predstavljeno svetu TNP.

Priprava strokovnih podlag za načrt upravljanja od leta 2006 dalje poteka vzporedno s pripravo novele zakona o Triglavskem narodnem parku. Pri pripravi obeh dokumentov je bila potrjena povezanost načrta upravljanja in zakona, hkrati pa smo prišli do spoznanja, da obstoječe zakonske podlage ne zadoščajo za pripravo in sprejetje učinkovitega in realno izvedljivega načrta upravljanja.

3.1.2 Sodelovanje z drugimi upravljivskimi organizacijami, izdaja mnenj

Redno delo na področju usklajevanja in sodelovanja z drugimi upravljivskimi organizacijami in sektorji (npr. občine, gozdarstvo, promet, turizem in planinstvo) se je tudi v letu 2008 močno prepletalo z delom na pripravi načrta upravljanja.

- Prostorski plani občin – sodelovanje v okviru naravovarstvenih smernic (pregled in dopolnitve gradiv) s službo za posege v prostor.
- Sodelovanje z drugimi javnimi službami - sodelovanje v okviru priprave predloga načrta upravljanja in priprave tez za spremembo zakona o TNP, sodelovanje v okviru usklajevanj za različne dejavnosti v TNP: Zavod za varstvo narave, Zavod za gozdove Slovenije, ARSO, Kmetijska svetovalna služba, Direkcija za državne ceste, Slovenska

- turistična organizacija in LTO-ji z območja Julijskih Alp.
- Sodelovanje z ministrstvi: MOP (načrt upravljanja, zakon o TNP, vzpostavljanje sistema neposrednega nadzora, predsedovanje Slovenije EU, predkupna pravica...), MKGP (gozdarstvo in lovstvo), Ministrstvo za znanost in visoko šolstvo (UNESCO – program MaB)
 - Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi - sodelovanje v okviru priprave predloga načrta upravljanja in usklajevanje različnih dejavnosti v prostoru TNP z vsemi občinami z območja TNP.
 - Nevladne organizacije, društva - sodelovanje v okviru usklajevanj za različne dejavnosti v TNP: Planinska zveza in PD z upravljanjem v TNP, Turistična zveza Slovenija in TD z območja parka in ob njem.

Služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka je bila kot že vrsto let vključena v postopke in izdajo mnenj glede prireditev, taborjenj, zračnega prometa in raznih snemanj na območju TNP.

Mnenja k predkupni pravici po 84. členu ZON – V celem letu 2008 so bila izdana mnenja k 64 zadevam. Šest od teh niso bila predmet 84. člena ZON, 57 mnenj je bilo negativnih in eno pozitivno.

3.1.3 Parkovna infrastruktura

Na vseh parkovnih tematskih / učnih poteh so bila izvedena redna vzdrževalna dela infrastrukturnih objektov (pot, brvi, mostički, informacijske table in stebrički, košnja idr.) in odstranjevanje odpadkov. Veliko dela je bilo vložena v vzdrževanje in obnovo parkovne infrastrukture (table, ograje, rampe) zaradi poškodb v zimskem času. Poleg rednega vzdrževanja velja pri urejanju parkovne infrastrukture izpostaviti še postavitev usmerjevalne signalizacije v Pologu na Tolminskem. Na Pokljuški gozdni poti so bile informacijske table zamenjane z dvojezičnimi (slovensko in angleško).

V začetku junija 2008 so bile ob državnih cestah na mejah Triglavskega narodnega parka postavljene nove označevalne table za zavarovano območje narave – Triglavski narodni park. Nove table so postavljene na osnovi Pravilnika o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. Označevalne table za zavarovana območja narave v Sloveniji so oblikovno in barvno poenotene.

V okviru akcij mednarodnega leta planeta Zemlje so bile v program UNESCO MAB v letu 2008 vključene tudi obnove oznak na Slovenski geološki poti na celotnem Biosfernem območju Julijske Alpe. Delo je obsegalo oblikovno usklajevanje oznak, pripravo popisa lokacij, pregled stanja na terenu, izdelavo novih oznak – tablic in končno tudi zamenjavo oziroma prve namestitve na terenu, kjer je bilo zamenjano tri četrtine vseh tablic.

V okviru projekta Železna pot so bili postavljene nove informacijske table v Krmi, na Pokljuki in v Bohinju.

Zaključena so bila dela pri ureditvi nove razgledne ploščadi Šupca pod Vršičem. Prav tako so

bile izdelane nove table za razgledno točko Šupca, za Klek, Pokljuško sotesko in za okolico Poštarskega doma na Vršiču.

TNP je pristopil k aktivnemu urejanju prometnega in parkirnega režima na Tolminskem – v zatrepu doline Polog in na planini Podkuk.

3.2 Urejanje prostora

Vodi: služba za posege v prostor

Glavne naloge na tem področju so:

- priprava strokovnih mnenj z oblikovanjem usmeritev h gradnjam in predlogov pogojev,
- spremljanje stanja v prostoru in
- sodelovanje pri pripravi naravovarstvenih smernic za občinske prostorske akte (priprava strokovnih podlag).

Delo vključuje tudi svetovanje strankam in izdelovalcem dokumentacije, sodelovanje z izvajalci pri zahtevnejših gradnjah (spremljanje gradenj), priprava strokovnih mnenj z izhodišči in usmeritvami za podrobnejše načrtovanje in izvedbo, ki jih posredujemo Agenciji RS za okolje (MOP) in pogosto tudi Zavodu za varstvo kulturne dediščine. Služba za posege v prostor ob sodelovanju z naravovarstvenimi nadzorniki spremlja potek gradenj in opozarja kršitelje ter z domnevnimi kršitvami s področja gradenj in okolja seznanja pristojne inšpekcijske službe.

Pred pripravo mnenj se opravljajo terenski ogledi, prostor in gradnje se ob tem fotodokumentira (pripravljenih je bilo 200 kartonov). Služba redno sodeluje s predstavniki številnih strokovnih institucij, najpogosteje z Ministrstvom za okolje in prostor (z ARSO pri pripravi naravovarstvenih soglasij, z Zavodom RS za varstvo narave pri pripravi naravovarstvenih smernic za prostorske akte – izdelava strokovnih podlag, z Direktoratom za prostor - pobude za pripravo prostorskih načrtov za smučišče Vogel, Pokljuko idr.). Tesno je tudi sodelovanje s konservatorji na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Področje varstva kulturne dediščine je vključeno v razne vsebine (od svetovanja strankam in priprave mnenj do predloga novele ZTNP in načrt upravljanja).

3.2.1 Mnenja, smernice, predhodna mnenja in dopolnitve k načrtovanim gradnjam

Tabelarični pregled pripravljenih mnenj k načrtovanim gradnjam, usmeritev, predlogov za dopolnitev vlog ter ostalih dopisov (odstopov vlog idr.), opozoril in prijav za celotni Triglavski narodni park:

Celotno območje TNP

Vrste objektov	Mnenja		Smernice, predhodna mnenja	Dopolnitve
	Pozitivna	Negativna		
Kmetijski objekti:				
- stan, hlev, prestaja, sirarna	24	3	3	2
- pomožni kmetijski objekti: lopa, senik, kozolec, nadstrešek, kašča	11	1		
Stanovanjski objekti:				
- novogradnja, nadomestna gradnja	13	1		1
- rekonstrukcija, dozidava, obnova, vzdrževanje	6			
- pomožni objekti za lastne potrebe	8	3	2	
Spremembe namembnosti objektov	1			
Gostinski, turistični – apartmajski objekti, hotel	13	6	2	2
Počitniški objekti (sanacije, vzdrževalna dela, rekonstrukcija, legalizacija; pomožni objekti ob počitniških objektih)	7	5	1	
Infrastruktura (vodovodno omrežje, državna cesta, regionalna cesta, most, dostopna pot-cesta, gozdna cesta, vlaka, elektro omrežje, parkirišče, bazna postaja mobilne telefonije)	30	2	1	1
Drugo (planinski dom, športno rekreacijski center, vodohran, ČN, plinohram, plezališče, kamp, tabor, vodnogospodarske ureditve, orientacijska vetrnica, odvzem plavin, parterna parkovna ureditev, spominsko obeležje, informacijska postaja, oporni zid, snemanje reklame, krmišče, ambientalna razstava, opozorilna tabla, planinski dom, taborjenje, spominsko obeležje, orient. vetrnica, rezervoar za vodo, ČN, oporni zid, turistična pot, raziskovalna vrtina)	34	6	11	1
Skupaj:	147	27	20	7

Ostali dopisi: **76**, opozorila: **13**, prijave: **47 (36)**

Naj omenimo nekaj zahtevnejših primerov: območje smučišča Vogel, športno rekreacijski center Rudno polje na Pokljuki, Vršiška cesta, smučišče in žičnica Vitranc, hotel Erika, Planinsko učno središče v Bavšici, penzion Stare v Ukancu, gradnja viadukta pri Mlinču, načrtovanje infrastrukture v Zadnjici, trasa vodovoda za Planino Blato, repetitor mobilne telefonije v Dolini Triglavskih jezer, rušitev penziona Mara in gradnja novega poslovno turističnega objekta na Goreljku, prizidek meteorološke postaje na Kredarici, sanacija podora pod Toscem, rekonstrukcija državnih cest in gozdne prometnice.

Smučišče Vogel: V letu 2008 je bila opravljena analiza dokumentacije načrtovanih prostorskih ureditev in nekaterih gradenj na območju Vogla, prostorska opredelitev smučišča Vogel, digitalizacija, koordinacija in izvedba sestankov glede načrtovanih gradenj s predstavniki ZRSVN in ZVKDS, OE Kranj in pooblaščenec investitorja, pridobitev študije Analize padavin z vidika akumulacije meteorne vode za umetno zasneževanje na smučišču Vogel. Redna prisotnost in izvajanje nadzora prostorskih posegov na smučišču Vogel (ob sodelovanju z IRSOP in ZRSVN) je »obrodilo« začetek dolgo zahtevane sanacije poškodovanih površin po obsežnih izvedbah gradbenih del - zamenjav naprav na smučiščih.

Problematika urejanja biatlonskega centra Rudno polje na Pokljuki: V letih 2007 in 2008 je bila v postopku izdaje gradbenega dovoljenja za športno rekreacijski center Pokljuka obravnavana problematika prostorskega načrtovanja biatlonskega centra na Rudnem polju. V postopku je TNP sodeloval na številnih razgovorih - z ministrstvom za okolje in prostor (kabinet ministra, Direktorat za prostor, Agencija RS za okolje), območnima enotama Zavoda RS za varstvo narave in Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije ter investitorjem. Z namenom, da se gradnje in spremljajoče ureditve z infrastrukturo umestijo v prostor s čim manjšimi posegi v zavarovano območje narodnega parka, sama dejavnost pa čim manj obremenjuje sonaravno okolje Pokljuke, je TNP podal več mnenj. Zaradi omejenih pristojnosti upravljavca zavarovanega območja so bila številna izhodišča ter omejitve in usmeritve prezrte. Glede na neurejeno stanje je bil na ravni ministrstva dosežen dogovor, da se za območje poključke planote pripravi državni prostorski načrt.

TNP je bil tudi vključen v uspešno sanacijo podora pod Toscem. Pri interventni akciji pod vodstvom Urada za zaščito in reševanje RS smo aktivno sodelovali s strokovnim mnenjem in večkratnimi terenskimi ogledi glede sanacije podora ter odločitvami o nadaljevanju oz. dokončni prekinitvi sanacije. Pri vseh fazah sanacije smo aktivno sodelovali z naročnikom, izdelovalcem strokovne študije in predloga sanacije ter izvajalcem. Zgledno sodelovanje je pripeljalo do razmeroma hitrega in relativno varnega ponovnega odprtja planinske poti Rudno polje – Vodnikov dom.

3.2.2 Drugo

TNP je sodeloval pri pripravi in sprejemu prostorskih dokumentov občin na območju parka. Izdelano je bilo:

- strokovne podlage za naravovarstvene smernice sprememb in dopolnitev prostorskih ureditvenih pogojev za Občino Kranjska Gora ter strokovne podlage za naravovarstvene smernice za občinske prostorske načrte za občine Gorje, Tolmin in Bled;
- mnenje k predlogu sprememb in dopolnitev prostorskih ureditvenih pogojev za plansko celoto TNP v Občini Bohinj, mnenji k predlogoma občinskih prostorskih načrtov Občine Jesenice in Občine Bovec.

3.3 Izvajanje nadzora na področju nedovoljenih gradenj

Vodi: služba za posege v prostor

Služba za posege v prostor je ob sodelovanju z naravovarstvenimi nadzorniki spremljala potek gradenj in opozarjala kršitelje (leta 2008: 13 opozoril). Pristojne inšpekcijske službe je seznanjala z domnevnimi kršitvami s področja gradenj in okolja (leta 2008: 47 prijav).

S predstavniki Inšpektorata RS za okolje in prostor (IRSOP) – OE Kranj in OE Nova Gorica (gradbeni in okoljski inšpektorji) so bili izvedeni številni razgovori, skupni terenski ogledi, seznanitve s stanjem na terenu, priprave izhodišč za sanacijske ukrepe.

Iz preteklih let se nadaljuje problematika glede nepridobivanja podatkov od IRSOP, zato je bilo pripravljenih kar nekaj zahtevkov za pridobitev informacij o stanju inšpekcijskih postopkov na območju TNP, in sicer na podlagi Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (za leta 2001, 2002, 2003, 2006 in 2007).

3.4 Varstvo kulturne dediščine

Koordinira: služba za posege v prostor

V okviru nalog varstva kulturne dediščine je bilo opravljeno naslednje:

- sodelovanje z ZVKDS – območni enoti Kranj in Nova Gorica;
- sodelovanje pri projektni skupini APAG – arheološki park Ajdovski Gradec (Občina Bohinj) – vsebine TNP (informacijska točka, DIIP, PGD);
- Planina Klek (program ohranjanja biotske in krajinske pestrosti; priprava predloga sanacije objektov, izdelava 3D projekta obnove in novogradnje na območju planine);
- krajinska tipologija: priprava strokovnih podlag;
- svetovanje strankam.

Del opravljenih nalog je razviden iz poglavja, kjer so opisani izvedeni projekti.

3.5 Podatki o naravi in človekovih vplivih

Vodi: znanstvenoraziskovalna služba

Znanstveno raziskovalna služba je v letu 2008 spremljala stanje narave in človekovih vplivov kot svojo osnovno nalogo. Nadgrajen je bil seznam rastlinskih in živalskih vrst z atributi ogroženosti, statusom zavarovanja in mednarodne pomembnosti. Za skupine habitatnih tipov so bile pripravljene splošne usmeritve ravnanja za načrt upravljanja TNP in območja Natura 2000. Meje sedmih območij Natura 2000 so bile prilagojene na meje zemljiškega katastra. Evidenca stavb (EMONA) je bila dopolnjena s podatki in zdaj pokriva skoraj celotno območje MaB Julijske Alpe, razen mest.

3.6 Kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja

Vodi: služba za kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja, sodeluje naravovarstvena nadzorna služba

Glavni poudarek dela službe za kmetijstvo in razvoj podeželja v letu 2008 je bil aktivno in konkretno sodelovanje s celotnim podpornim okoljem razvoja kmetijstva in podeželja na območju Alp - tako z regionalnimi razvojnimi agencijami in drugimi organizacijami podpornega okolja kot s prebivalci in lokalnimi skupnostmi.

V letu 2008 se je na območju občin TNP oblikovalo veliko razvojnih dokumentov, v katerih je partner tudi JZ TNP in pri pripravi katerih je sodelovala služba za kmetijstvo in razvoj podeželja. JZ TNP je član lokalne akcijske skupine (LAS) v okviru pristopa LEADER, ki predstavlja osnovo načrtovanja aktivnosti s področja razvoja podeželja na lokalni ravni. Osnovni cilj pristopa LEADER je izgradnja lokalnih zmogljivosti, izboljšanje zaposlenosti, diverzifikacija dejavnosti na podeželju, spodbujanje lokalnega endogenega razvoja, izboljšanje upravljanja na podeželskih območjih in širjenje inovativnosti. Namenjen je vsem zainteresiranim prebivalcem podeželja, ki želijo poiskati in razviti lokalne pobude za razvoj svojega območja in sodelovati pri njihovi izvedbi.

Pri sodelovanju z občinami je potrebno poudariti sodelovanje predvsem z občino Kobarid, s katero JZ TNP načrtuje dokončanje izvedbe stavbe v Kobaridu, kjer bo (predvidoma v letu 2009) delovala informacijska postaja TNP ter turistično informativna pisarna LTO Sotočje v Tolminu.

Prav tako se je začelo konkretno sodelovanje z organizacijami z območja občine Bohinj z namenom sodelovanja na področju izobraževanja, ozaveščanja in informiranja javnosti o pomenu varovanja narave nasploh ter vlogi, ki jo ima pri tem JZ TNP.

3.7 Izobraževanje in naravovarstvena vzgoja

Vodi: služba za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo, sodelujejo naravovarstvena nadzorna služba, služba za posege v prostor, znanstvenoraziskovalna služba

Služba za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo TNP se vključuje v splošna prizadevanja parka za pravilno razumevanje poslanstva narodnih parkov s tem, da se vključuje v sistem formalnega in neformalnega izobraževanja na različnih ravneh. Opravlja pedagoško delo, skrbi za promocijo TNP, za publiciranje ter zbiranje in urejanje različnih gradiv, pripravlja tematske predstavitve, pripravlja in vodi različne strokovne ekskurzije, naravoslovne dneve, izlete v sredogorje ter visokogorske ture in druge oblike vodenega obiskovanja, spoznavanja in doživljanja parka, pripravlja tematske delavnice in razstave.

V letu 2008 smo izvedli:

- 40 predstavitvenih predavanj,
- 7 naravoslovnih dnevov: tu je potrebno izpostaviti jubilejne desete Belarjeve naravoslovne dneve za učenke in učenke 5. razredov devetletke iz okolice TNP ter tuje parke iz projekta ERA. Novost na Belarjevih dnevih je bilo sodelovanje z Živalskim vrtom iz Ljubljane

(predstavitvena točka na Soški poti) ter večkratna izvedba lutkovne predstave »Krivopetnice in Zlatorog« za manjše skupine v dvorani Doma Trenta.

Med drugim je bila izvedena tudi ekskurzija za osnovnošolce v Naravni park Julijsko predgorje, večdnevno vodenje študentov Fakultete za šport in vodenje študentov podiplomskega študija varstva narave Univerze v Celovcu.

Strokovna predavanja in predstavitve vsako leto izraziteje prilagojena potrebam in željam naročnikov, vse pogosteje pa je na razredni stopnji osnovnih šol predstavljena legenda o Zlatorogu, ki je izjemno dobro sprejeta.

Didaktičnim etnološkim delavnicam je dodano izdelovanje skulptur, podob živali kot lesene igrače ter ptičjih gnezdilnic.

- Fotografске delavnice 2008: letni program fotografskih delavnic ima vsako leto novo vodilno idejo. Tokrat je bila rdeča nit šestih delavnic pogledi na TNP z znanih razgledišč zunaj parka, novost je bila organizacija dveh delavnic v tujih parkih, s katerima dalj časa sodelujemo v okviru projekta ERA.

- Uredništvo glasila Svet pod Triglavom (predstavljeno v poglavju Založništvo – 3.10.2)

- Mentorsko, svetovalno delo: v okviru službe za posege v prostor mentorstvo pri diplomski nalogi Zasnova in ureditev informacijske točke in prostora za obiskovalce na Mrzlem Studencu na Pokljuki in razgovori s študentko geografije v zvezi z diplomsko nalogo Geografski dejavniki in ukrepi za varstvo smučišč in infrastrukture pred snežnimi plazovi.

3.8 Naravovarstveni nadzor

Vodi: naravovarstvena nadzorna služba, sodeluje služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka

Izvajanje naravovarstvenega nadzora, ki je javno pooblastilo JZ TNP, je v pristojnosti naravovarstvene nadzorne službe TNP, ki opravlja delo na celotnem območju narodnega parka. Razdeljena je na štiri naravovarstvene oddelke, vsak naravovarstveni oddelek pa na naravovarstvene okoliše. Vsak naravovarstveni nadzornik opravlja svoje dela in naloge na območju, velikem približno 5.000 hektarjev. Delo naravovarstvenih nadzornikov temelji predvsem na nadzoru nad spoštovanjem zakona o TNP ter drugih predpisov, ki veljajo za narodni park (več o tem v poglavju Odločanje v prekrškovnem postopku – 3.8.1). Pri tem naravovarstveni nadzorniki sodelujejo tudi s strokovnimi službami TNP (npr. s službo za posege v prostor pri nadzoru legalnosti gradenj ter skupnih terenskih ogledih).

Vse več pozornosti pa je v okviru naravovarstvenega nadzora v širšem smislu (kar prav tako opravljajo naravovarstveni nadzorniki) namenjeno vzgojnemu, preventivnemu delu, osveščanju obiskovalcev narodnega parka ter delu z mladimi. Tudi na tem področju sodelujejo s strokovnimi službami TNP (npr. s službo za načrtovanje, upravljanje in nadzor parka, službo za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo, oddelkom za tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami), tako da je njihovo delo razvidno tudi iz poglavij, ki obravnavajo področja dela teh služb – poglavje Parkovna infrastruktura, Izobraževanje in naravovarstvena vzgoja, Tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami. Veliko potrebnega dela naravovarstveni nadzorniki opravijo na terenu predvsem ob pomoči in sodelovanju z različnimi lokalnimi skupnostmi na območju parka.

Naravovarstvena nadzorna služba z namenom boljšega in bolj učinkovitega naravovarstvenega nadzora veliko pozornosti posveča sodelovanju z različnimi organizacijami in inštitucijami:

- sodelovanje z Ministrstvom za okolje in prostor predvsem na področju izobraževanja NNS in pristojnosti ukrepanja v prostoru;
- sodelovanje z Ministrstvom za notranje zadeve v okviru policijskih okolišev na območju parka ali ob meji predvsem sodelovanja v preventivnih akcijah, ter skupnega informiranja in obveščanja obiskovalcev parka (skupaj s policijo je bila izvedena akcija Varno v gore, skupni obhodi s policijo);
- sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, ki delujejo na različnih področjih na območju parka: gospodarskih, kulturno-informacijskih, izobraževalnih;
- sodelovanje z ZGS na področju naravovarstva in lovstva, čistilne akcije, ki jih organizirajo LD in TD, sodelovanje z agrarnimi skupnosti, sodelovanje z LTO.

Naravovarstvena nadzorna služba posveča veliko pozornosti tudi pomoči lokalnemu prebivalstvu predvsem s svetovanjem, informiranjem in tudi fizični pomoči pri različnih delih: pomoč pri dostavi materiala na planine (prispevek k oživitvi planin), pomoč pri organizaciji delovnih akcij – čiščenje pašnikov (sodelovali tudi mladi in prostovoljni nadzorniki).

Vse večji poudarek pa naravovarstveni nadzorniki posvečajo vodenju obiskovalcev po narodnem parku. Vse več obiskovalcev se poslužuje parkovnih vodnikov za obisk parka, nadzorniki sodelujejo tudi pri vodenju šolskih skupin (Belarjevi naravoslovni dnevi) in pri vodenju različnih ciljnih skupin po urejenih tematskih poteh.

Opravljena je bila revizija Pravilnika o opremi.

Prostovoljna naravovarstvena nadzorna služba – V letu 2008 je prostovoljna naravovarstvena nadzorna služba štela 66 članov. Organizirani sta bili dve delovni akciji in strokovna ekskurzija v regijski park Kozjansko. Čistilna akcija je potekala na planini Razor na Tolminskem, do katere je prišlo na pobudo domačinov. V letu 2008 je bila končana popotresna obnova stavb na planini, zgrajena pa je bila tudi čistilna naprava, ki bo služila potrebam planine in planinske kočje. Akcija je bila izvedena 25. 10. 2008, sodelovali so vsi deležniki, skupno 49. Prostovoljni nadzorniki so izvajali dežurstvo in skrbeli za malo kočjo TNP na Velem polju in aktivno sodelovali pri več fotografskih razstavah.

3.8.1 Odločanje v prekrškovnem postopku

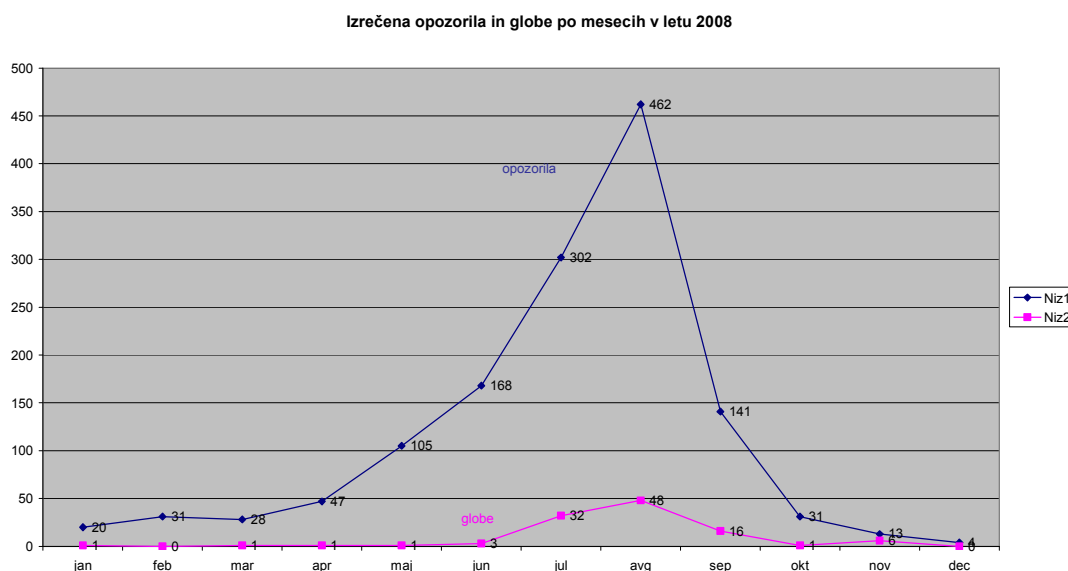
Koordinira: koordinator prekrškovnega organa

Podlaga delovanja prekrškovnega organa, ki v TNP deluje od druge polovice leta 2006, je Zakon o prekrških. Pooblastilo za vodenje postopka in izdajo plačilnega naloga je v letu 2008 imelo 21 nadzornikov. Dva od njih imata tudi pooblastilo vodenje postopka in izdajo odločbe o prekršku.

V letu 2008 je bilo delo na prekrškovnem področju usmerjeno v:

- redno letno izobraževanje vseh naravovarstvenih nadzornikov s poudarkom na predstavitvi novosti,
- pripravo in izdajo navodil o prekrškovnem postopanju vsem naravovarstvenim nadzornikom, opozarjanje na najpogostejše napake in reševanje težavnih primerov z izobraževanjem in razgovori z nadzorniki,
- pripravo analize in predstavitev opravljenega dela v letu 2007 vsem zaposlenim v TNP,
- usklajevanja in izvajanje skupnih akcij s policijo
- redno mesečno poročanje na UJP.

V letu 2008 je bilo izrečenih 1352 opozoril (največ opozoril je bilo izrečenih zaradi kršitev Zakona o TNP – 51 % in zaradi kršitev Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju – 35 %), izdanih je bilo 106 obvestil oz. plačilnih nalogov za 110 prekrškov, napisanih je bilo 21 odločb. V izterjavo je bilo poslanih 28 plačilnih nalogov (za leto 2007).

3.9 Varstvo in upravljanje s prosto živečimi živalmi

Vodi: služba za varstvo in upravljanje s prosto živečimi živalmi

Javni zavod Triglavski narodni park je pooblaščen za upravljanje prosto živečih živali v lovišču s posebnim namenom (LPN) Triglav na skupni površini 58.500 ha; od tega je lov izločen na površini 25.000 ha. Izvajanje lovsko upravljaljskih nalog izhaja iz predpisanih lovsko upravljaljskih načrtov. Te naloge je opravljalo 14 naravovarstvenih nadzornikov – lovskih čuvajev. Terenska organiziranost se prekriva z organiziranostjo naravovarstvene nadzorne službe s 14 naravovarstvenimi okoliši, združenimi v štiri oddelke: Kranjska Gora, Pokljuka, Bohinj in Trenta.

V preteklem letu so bile na področju varstva in upravljanja s prosto živečimi živalmi opravljene naslednje naloge:

- redni nadzor in zbiranje podatkov o prosto živečih živalih po različnih metodah;
- priprava predloga in sodelovanje pri pripravi »Letnega načrta LPN Triglav«;
- izdelava internega letnega lovsko upravljaljskega načrta za leto 2008;
- realizacija lovsko upravljaljskih nalog iz »Letnega načrta lovišča LPN Triglav za leto 2008«;
- ocenjevanje škod od divjadi;
- evidence, mesečna poročila, opazovalni listi: izdelava nekaterih delnih analiz iz zbranih podatkov (delne analize so predstavljene v preglednicah);
- vzpostavitev sodelovanja z OZUL, ZGS in ZLD in izvedba skupnega opazovanja gamsov.

Varstvo in upravljanje s prosto živečimi živalmi je bilo izvajano skladno z »Letnim lovsko upravljaljskim načrtom Triglavskega lovsko upravljaljskega območja za leto 2008«, ki ga je potrdil minister MKGP v »Pravilniku o sprejemu letnih načrtov lovsko upravljaljskih območij v Republiki Sloveniji za leto 2009«, objavljenem v Uradnem listu RS, št. 59, z dne 13. 6. 2008.

Skladno z določili Zakona o divjadi in lovstvu je JZ TNP član Območnega združenja upravljavcev lovišč (OZUL) za Triglavsko lovsko upravljaljsko območje, ki ga zastopa vodja službe lovskega upravljanja v JZ TNP, ki je tudi podpredsednik OZUL.

Operativne naloge lovsko čuvajske službe je do 1. 6. 2008 opravljalo 14 naravovarstvenih nadzornikov – lovskih čuvajev, od 1. 6. 2008 do konca leta pa 13 naravovarstvenih nadzornikov – lovskih čuvajev v 14 okoliših.

Sprejet je bil »Poslovnik o izvajanju lovskih nalog« (11. 7. 2008), ki opredeljuje naloge naravovarstvenih nadzornikov na področju lovstva.

3.9.1 Realizacija lovskega upravljanja

Izločitve divjadi (odstrel, naravne in nenaravne izgube)

Podrobnejša predstavitev izločitev po spolni in starostni strukturi ter vzrokih je prikazana v »Pregledu odstrela in izgub v LPN Triglav za leto 2008«. Na tem mestu prikazujemo zbirnik.

Vrsta divjadi	Načrt 2008	Realizacija 2008	% real / načrt	Od tega odstrel	Od tega izgube
Srnjad	210	206	98	181	25
Jelenjad	80	74	93	65	9
Muflon	33	31	94	22	9
Gams	250	195	78	140	55
Kozorog *	10	3	30	1	2
Divji prašič *	3	2	67	2	0
Lisica	25	17	68	10	7
Jazbec *	4	3	75	2	1
Kuna belica *	5	1	20	1	0
Poljski zajec	4	0	0	0	0

Preglednica: Izločitve divjadi v LPN Triglav v letu 2008

- * kozorog: načrtovano le za izločitev vidno garjavih
- * divji prašič: načrtovano v primeru prisotnosti in povzročanja škod
- * jazbec: načrtovano le v primeru povzročitve škod na poljščinah
- * kuna belica: načrtovano le v primeru povzročitve škod na domačih živalih

Realizacija odvzema odgovarja odvzemu, ki ga že več let predlagamo načrtovalcu kot realno število glede na gamsjo populacijo

Zbiranje podatkov in stanje

Podatki so bili zbrani na dva načina: dnevno priložnostno in sistematično v določenem času. Na tem mestu so navedeni sistematično zbrani podatke glede števila (dni) opazovanj in števila opazovanih živali za nekatere najpomembnejše živalske vrste v LPN Triglav, ki so kazalci ohranjenosti okolja, ter za gamse in kozoroge.

Število dni opazovanj (planinski orel, divji petelin, ruševce) v LPN Triglav v letu 2008

Živalska vrsta	PLANINSKI OREL	DIVJI PETELIN	RUŠEVEC
Število dni opazovanj	58	44	62
Število opazovanih živali		102	291

Število opazovanih planinskega orla ni enako dejanskemu številu orlov. Ocenjujemo, da v LPN Triglav gnezdi 4 do 6 parov planinskih orlov.

Ocenjujemo, da je število petelinov in kur 50, ruševcev pa okoli 30.

Štetje gamsov v LPN Triglav med 1. in 20. novembrom 2008

GAMS	Struktura				
	skupaj	kozli	koze	mladiči	neugotovljivo
število	1067	266	484	250	67

Štetje kozorogov v LPN Triglav v novembru 2008

ALPSKI KOZOROG					
	skupaj	kozli	koze	mladiči	neugotovljivo
TRIGLAV	109	59	24	22	4

Zabeležili smo tudi 21 opazovanj rjavega medveda, 7 opazovanj risa in 12 opazovanj volka.

Ugotovitve: Pri obeh petelinih in gamsu ni bistvenih sprememb glede na zadnja leta. Število kozorogov ostaja približno enako ugotovitvami zadnjih nekaj let (upadanje se je ustavilo).

V zadnjih treh letih so v LPN Triglav prisotne vse tri velike zveri: rjavi medved, volk in ris. Značilno je, da se ves čas pojavljajo na istih območjih, in sicer le posamezne živali, predvsem samci. Zato o stalni naselitvi (pogoj so samice z mladiči) zaenkrat ne moremo govoriti. Verjetno tudi niso ustrezni pogoji za to; hrane je sicer dovolj, vse tri velike zveri so na območju TNP tudi trajno zavarovane, manjka pa pogoj dovolj velikih mirnih območij, brez prisotnosti človekovih dejavnosti, ki se s stalno naselitvijo velikih zveri izključujejo. Kljub posameznim živalim pa je njihov vpliv na parkljasto divjad kar precejšen, zlasti v večjem prikrivanju in s tem manjši opazljivosti.

Uvajanje nove metodologije pri štetju gamsov za vsa lovišča znotraj TNP

Na pobudo in v organizaciji JZ TNP je bilo po dogovoru z upravljavci lovišč (zveze lovskih družin, lovske družine, lovišča s posebnim namenom), Območnim združenjem upravljavcev lovišč in Zavodom za gozdove Slovenije ter s strokovnim sodelovanjem dr. Klemena Jerine z gozdarskega oddelka BF, izvedeno štetje gamsov po enotni metodi. Štetje je bilo 25. 10. 2008. Namen monitoringa je spremljanje populacijske dinamike gamsa. Štetje se bo izvajalo enkrat letno vsako leto. Rezultati štetij bodo analizirani in prikazani v 5-letnih obdobjih.

Zdravstveno stanje divjadi

Zdravstveno stanje divjadi je razvidno v »Pregledu odstrela in izgub divjadi v LPN Triglav za leto 2008«, kjer so navedeni vzroki, ter v poročilih Veterinarske fakultete na osnovi poslanih vzorcev bolnih živali ali zaradi suma na bolezen. Na VF je bila poslan 6-letni gams kozel s sumom na kužno slepoto: izvid je bil pozitiven. Na pregled so bili poslani še vzorci dveh gamsov in dveh muflonov: izvidi so bili negativni.

Z Veterinarsko upravo RS je bila sklenjena pogodba o jemanju vzorcev za preiskave pri divjih živalih. V ta namen so bile 3 lisice poslane za pregled na steklino. Pri srnjadi, jelenjadi in muflonu ni bilo omembe vrednih najdb poginov zaradi bolezni. Sicer pa je bilo največ pozornosti namenjene stanju gamsjih garij.

Gamsje garje pri gamsih in kozorogih

Gamsje garje v LPN Triglav v letu 2008

GAMSJE GARJE	Skupaj garje	Odstrel garje	Pogin garje	Pogin neznano
GAMS	33	17	16	34
KOZOROG	2	1	1	1

Največ garjavih gamsov je bilo v okoliših Pišnica (10) in Jalovec (6). Sicer pa so bili posamezni garjavi gamsi odstreljeni ali najdeni v večini okolišev.

3.9.2 Škode od divjadi

VRSTA	STROŠEK (EUR)					SKUPAJ
	travnik	sadovnjak	povrtnine	domače živali	gozd	
Jelenjad	2330,00	550,00	195,00	0	380,00	3455,00
D. prašič	50,00	0	0	0	0	50,00
Jazbec	80,00	0	0	0	0	80,00
Lisica	0	0	0	70,00	0	70,00
Vrane	200,00	0	0	0	0	200,00
skupaj						3855,00

Preglednica: Škode od divjadi v LPN Triglav v letu 2008

Vse prijavljene škode so bile ocenjene v zakonsko predpisanem roku ter sporazumno z oškodovanci. Drugostopenjskih ocenjevanj s komisijo ni bilo. Obravnavanih je bilo 24 odškodninskih zahtevkov.

3.9.3 Biomeliorativni, biotehniški ukrepi, lovski objekti

Biomeliorativni ukrepi so lovska opravila, ki so vezana na zagotavljanje ugodnejših prehranskih pogojev za divjad. TNP je tudi v letu 2008 poskrbel za ročno in strojno košnjo trave, spravilo sena, pripravo pasišč, gnojenje travnikov in vzdrževanje grmišč. Biotehniški ukrepi obsegajo zimsko in privabljalno krmljenje s senom, koruzo, tropinami in krmno peso. Navedena dela so bila opravljena v načrtovanem obsegu z odstopanji, ki so zakonsko dovoljena.

V okviru LPN Triglav je posvečena ustrezna skrb tudi obnovi oziroma gradnji lovskih objektov, tj. lovskih prež, krmišč, solnic in lovskih stez na območju LPN Triglav.

3.10 Odnosi z javnostmi, založništvo, informiranje

Sodelujejo: vse organizacijske enote

3.10.1. Odnosi z javnostmi

Vodi: služba za odnose z javnostmi, sodelujejo vse službe

To področje obsega predvsem ažurno in celovito obveščanje medijev in javnosti o delu in dejavnostih javnega zavoda TNP, skrb za dostopnost do informacij o TNP, spremljanje poročanja medijev, pripravo odgovorov na vprašanja novinarjev ali drugih posameznikov, izvajanje nalog za podporo uprave TNP, sodelovanje pri organizaciji dogodkov in predstavljanju parka ob različnih priložnostih ter skrb za obveščenost med zaposlenimi.

V letu 2008 je bilo več pozornosti namenjene obveščanju ciljnih javnosti (oblikovanje novičarskih skupin, ažuriranje adrem prejemnikov naših obvestil, oblikovanje načina obveščanja) in uredništvu spletnih strani (priprava in dodajanje tekočih obvestil in vabil, foto gradiva), dopolnjevanje z novimi vsebinami in urejanje nekaterih posameznih vsebinskih sklopov. Služba je obveščala o dogodkih in prireditvah TNP (pripravljenih 79 obvestil) in o delovanju JZ TNP s pripravo sporočil za javnost in novinarske konference, pripravo odgovorov na različna novinarska vprašanja in izjav za medije ob dogodkih TNP. Po naših podatkih je bilo v medijih objavljenih vsaj 83 člankov, ki so se neposredno nanašali na JZ TNP, v polovici od njih je bila publiciteta načrtovana s pripravo sporočil za javnost.

Služba za odnose z javnostmi je koordinirala pripravo nekaterih dokumentov TNP, npr. Programa dela in letnega načrta upravljanja za leto 2009, urejena in izdana je bila tiskana publikacija z naslovom JZ TNP: Triglavski narodni park v letu 2006 in 2007. Namen publikacije je predstavitev naših nalog in namena JZ TNP različnim deležnikom, s katerimi

naš zavod sodeluje, pa tudi širši javnosti za lažje razumevanje našega poslanstva. Publikacija je eno izmed orodij za povečanje ugleda parka in sprejemljivosti parkovnih idej. Služba za odnose z javnostmi skrbi tudi za interno obveščanje zaposlenih o delovanju kolegija in o dogodkih v TNP.

3.10.2 Založništvo

Časopis **Svet pod Triglavom**: v letu 2008 sta izšli dve novi številki glasila Triglavskega narodnega parka (10 in 11). Časopis je namenjen prebivalcem, obiskovalcem, ljubiteljem in podpornikom Triglavskega narodnega parka. Izhaja v nakladi 4000 izvodov. Brezplačno ga prejmejo vsa gospodinjstva v parku, na voljo je v info središčih Triglavskega narodnega parka in nekaterih turističnih pisarnah v TNP.

Osrednja tematika 10. številke časopisa TNP je skupna prihodnost v Alpah; na to temo sta objavljena članka o prihodnosti v Baški Grapi in o razvoju alpskega prostora.

Vodilna vsebina 11. številke pa je konferenca Mreže zavarovanih območij v Alpah, ki je oktobra 2008 potekala na Bledu na temo, kako zavarovana območja lahko podprejo dolgoročni razvoj svojih regij.

Predstavitvena informacijska brošura **Na obisku v TNP**: z vsebino v slovenskem in angleškem jeziku. V prvem - informacijskem delu je predstavitev TNP in ponudbe Info mest: Triglavske rože, Doma Trente, Pocarjeve domačije in Planinskega muzeja v Mojstrani. V doživljajskem sklopu so predstavljeni predlogi za družinsko doživljanje narave, opisi treh znamenitih poti na Triglav in parkovnih poti Triglavskega narodnega parka, tretji del pa zajema parkovne kočice in turistične kmetije v TNP.

Brošura je pisana v slovenskem in angleškem jeziku, izšla je v nakladi 5000 izvodov. Brezplačni izvodi so na voljo na informacijskih mestih TNP in nekaterih turističnih pisarnah v krajih v narodnem parku in njegovi okolici.

Poročilo o delu **Triglavski narodni park v letih 2006 in 2007**: Namen poljudne publikacije je predstaviti poudarke dela in prednostne naloge javnega zavoda Triglavski narodni park v letih 2006 in 2007, nekatere zanimivosti in novosti ter nenazadnje tudi opozoriti na težave, s katerimi se srečuje JZ TNP. Obsega tako splošne informacije o parku, kot so namen ustanovitve TNP, poslanstvo, vizija, naloge, sestava in službe javnega zavoda, kot tudi predstavitev raznovrstnega dela na področju varstva narave, raziskovalnega dela, ohranjanja kulturne krajine ter urejanja parka za obisk, izobraževanja, ozaveščanja, informiranja in promocije. Poročilo je hkrati tudi vabilo k sodelovanju na prihodnjih aktivnostih, ki jih pripravlja in organizira JZ TNP ter spodbuda za skupno skrb pri ohranjanju izjemnega sveta Julijskih Alp. Publikacija je izšla v nakladi 500 izvodov.

Interno glasilo **ZRS Triglavsko okno**: izšli sta dve številki biltena (13 in 14), v katerem so predstavljene dejavnosti znanstveno raziskovalne službe na področju njihovega dela, projektov in delovanja info središča Triglavska roža na Bledu.

Izid glasila **Palpis novice**: zaključna številka, v kateri je znanstveno raziskovalna služba TNP predstavila poudarke projekta Palpis in območja projektne dela.

Izid stenskega koledarja : Triglavski narodni park v sodelovanju z Narodnim parkom Nockberge in Naravnim parkom Julijsko predgorje izdal skupen koledar. Vsako zavarovano območje je prispevalo tretjino fotografij, ki so bile selekcionirane na skupnem izboru. Pripravo in oblikovanje je koordiniral TNP. Koledar se je tržil v Sloveniji, Avstriji in Italiji. Skupno je bilo prodanih 4.756 izvodov.

Izid programa dogodkov in prireditev Triglavskega narodnega parka v letu 2008: v zgibanki je celoletni koledar dogodkov in prireditev TNP, organiziranih v Info središču Dom Trenta, Info središču Triglavska roža na Bledu, na Pocarjevi domačiji in drugod (vodeni izleti po parku). V letu 2008 je TNP organiziral 65 dogodkov. Zgibanka je izšla v nakladi 4000 izvodov.

Drugo:

- ponatisi zloženek: Triglavski narodni park, Dom Trenta, Pocarjeva domačija, Soška pot, Poključka pot, skupno v nakladi 55.000 izvodov,
- Rokovnik TNP, ki združuje informativno in uporabno funkcijo, v nakladi 500 izvodov (prodanih 215 izvodov, ostalo podarjeno za promocijo udeležencem mednarodne konference Mreže zavarovanih območij v Alpah),
- novoletne voščilnice TNP.

3.10.3 Informacijsko središče TNP Dom Trenta

Vodi: informacijsko središče TNP Trenta

Dom Trenta je najstarejše Informacijsko središče v TNP, ki je s stalnimi in številnimi začasnimi razstavami sicer urejeno za dnevne obiskovalce, vendar postaja vse bolj zanimivo za večdnevno organizirano bivanje v naravnem okolju. V Trenti je bilo središče urejeno tudi z namenom spodbujanja razvoja in ohranjanja življenja v takrat zapostavljenem in nerazvitem delu parka. Tudi zato so poleg razstavnih prostorov v Domu Trenta urejeni tudi prostori za delovanje lokalne skupnosti in organizacij ter ambulanta. V središču je 53 ležišč, namenjenih nastanitvi obiskovalcev.

Informacijsko središče TNP Dom Trenta je že od odprtja tesno vpleten v družbeno življenje v dolini Trente in Bovške. Predvsem tesno sodeluje z Občino Bovec, LTO Bovec, Krajevno skupnostjo Soča Trenta in drugimi organizacijami, ki delujejo v dolini Trente.

Vsak mesec med majem in septembrom je bilo v medetaži odprtje nove razstave. Prenovljeni sta projekciji o kulturni krajini in v črni sobi. TNP je odkupil celotno opremo za predvajanje videoinstalacije Skrivnosti Soče umetnika Andreja Zdraviča.

Že konec leta 2007 in v začetku 2008 je bila v sodelovanju s TD Soča Trenta izvedena e-točka, ki omogoča brezplačen brezžičen dostop do svetovnega spleta vsem obiskovalcem Trente 24 ur na dan. V avli Doma Trenta je bil postavljen informacijski terminal. Prvič je bila v uporabi čitalnica.

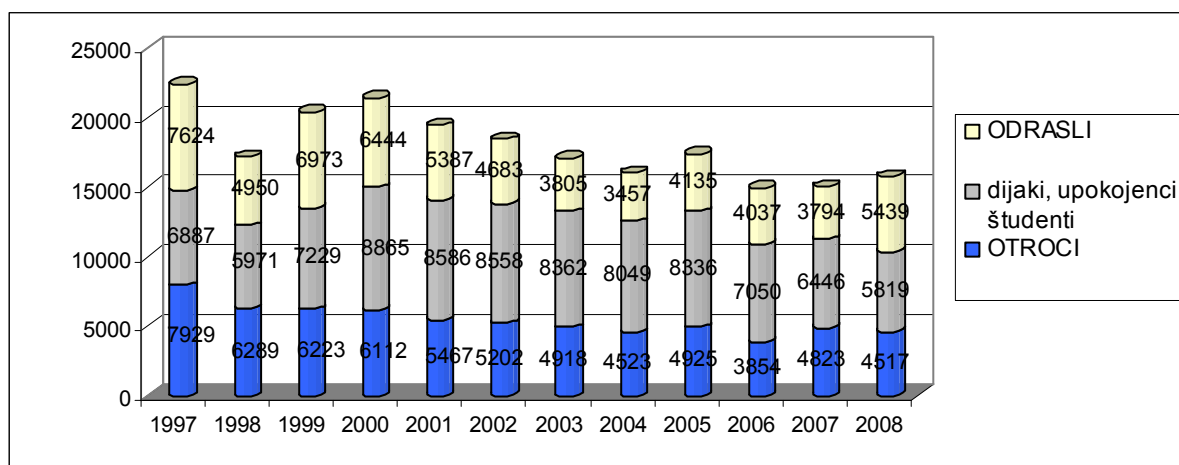
TNP je tako kot že nekaj zadnjih let organiziral ali sodeloval pri organizaciji in izvedbi številnih prireditev med pomembnejšimi so: zaključni koncert Primorska poje, Belarjevi dnevi, TrentaArs, Mednarodni glasbeni forum in Trentarski senjem.

Tudi v letu 2008 je bil Dom Trenta odprt tudi v zimskih mesecih. Obiskovalcev je bilo zelo malo.

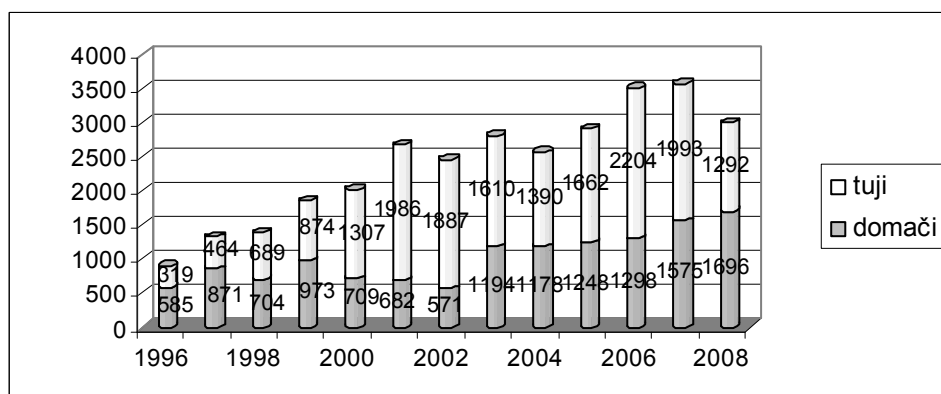
V letu 2008 beležimo 15.775 obiskovalcev in 2988 nočitev. Vzrok manjšega obiska je zaprtost prelaza Vršič, delno pa tudi recesija.

Podrobnejši podatki o obiskovalcih in nočitvah v primerjavi z minulimi leti so razvidni iz spodnjih preglednic:

Število obiskovalcev v Informacijskem središču v obdobju 1996–2008

Število nočitev domačih in tujih gostov v obdobju 1996–2008

V letu 2008 je bila pripravljena in oddana prijava na prvo fazo razpisa za čezmejne strateške projekte. Skupaj s še tremi slovenskimi in petimi italijanskimi parki je bil prijavljen projekt Climaparks, v katerem je poleg monitoringa spreminjanja biodiverzitete, energetske analize, komunikacijske strategije, dopolnitve razstav v Domu Trenta in Zeleni hiši v Kobaridu, predvidena tudi ureditev pomožnega objekta.

3.10.4 Informacijsko središče Triglavska roža na Bledu

Vodi: znanstvenoraziskovalna služba

Namen Info središča Triglavska roža na Bledu je ozaveščanje, izobraževanje in informiranje splošne javnosti o narodnem parku ter povezovanje prebivalcev in skupnosti. V info središču obiskovalci lahko aktivno in doživeto s pomočjo različnih programov, razstav in dogodkov spoznajo različne podobe parka in znanj.

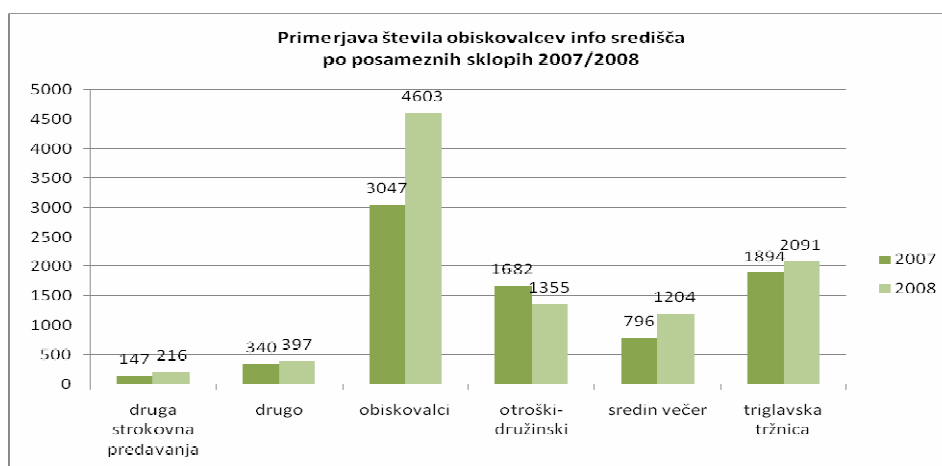
V Info središču Triglavska roža na Bledu se je nadaljevalo urejanje avditorija (nove rastline v skalnjaku, protihrupna zaščita, preplastitev parkirišča, nove stojnice, panoji in lesena skulptura) in avle (WC za invalide, dodatni sedeži, dodelava info terminalov, ureditev trgovine, ozvočenja in razsvetljave).

Stalna ponudba je obsegala: slikovno in besedno predstavitev TNP, stalno strokovno razstavo o šotnih barjih, pogled v mikroskopski svet rastlinskih detajlov, stalno strokovno razstavo Etnologija planinskega pašništva, gostujočo razstavo Narava se obnavlja, virtualni prelet nad Alpskim lokom, likovno ali fotografsko razstavo in trgovino.

Dogodki: med redne mesečne dogodke sodijo Sredini večeri (odprtje fotografskih in likovnih razstav, predavanja) in Triglavska tržnica z otroško delavnico. Slednja je organizirana vsako tretjo soboto v mesecu. Kmetje z območja in okolice parka, čebelarji in zeliščarji so ponujali svoje pridelke in izdelke, vzporedno s tržnico pa je potekal izobraževalno ustvarjalni program za otroke. Triglavska tržnica postaja med domačini in prebivalci Bleda vedno bolj prepoznavna in priljubljena. V letu 2008 na tržnici beležimo več kot 2000 ljudi, kar je 10 % več kot v letu 2007.

Skupno je bilo organiziranih 12 Triglavskih tržnic z vzporednimi animacijskimi dejavnostmi (predstavitve ponudnikov, izobraževalni program, otroške delavnice), 11 fotografskih razstav, 4 likovne razstave, dva filmska večera, 6 strokovnih in poljudnih predavanj, dve potopisni predavanji, 52 otroških delavnic, dva mednarodna simpozija ter več strokovnih srečanj in dogodkov.

Število obiskovalcev Info središča Triglavska roža na Bledu po sklopih – primerjava 2007/2008

V letu 2008 beležimo 9866 obiskovalcev, kar je za četrtno več kot lani.

Največji delež obiskovalcev info središča predstavljajo naključni obiskovalci in organizirane skupine, skupno več kot 4600, kar predstavlja 47 % obiskovalcev.

3.10.5 Informacijska točka Pocarjeva domačija v Zgornji Radovni

Vodi: Valentin Štular, naravovarstveni nadzornik, sodelujeta oddelek za trženje in promocijo, znanstvenoraziskovalna služba

V letu 2008 so bila na Pocarjevi domačiji opravljena redna vzdrževalna dela (praznjenje greznic, razvlaževanje prostorov, prostovoljna ureditev »garklna« družstva DEMETER) in redno vzdrževanje okolice domačije (čiščenje snega, trebljenje, košnja, čiščenje snega).

Z namenom promocije TNP in Pocarjeve domačije je bilo sprejetih več novinarjev.

Organizirani dogodki: V času Svetovnega slovenskega kongresa na Bledu je bila junija 2008 odprta razstava Slovensko planinstvo po svetu. Organizirani sta bili dve tradicionalni prireditvi z naslovom »Poletni kulturni večeri na Pocarjevi domačiji«, ki ju je spremljala likovna razstava Avguste ŠENK:

- monokomedija Kam gremo, v izvedbi Marcela Gomboca
- gledališka predstava F. S. Finžgarja Triglav, v izvedbi Gledališča 2b

V času od 1. 1. 2008 do 20. 6. 2008 in od 1. 9. 2008 do 31. 12. 2008 (izvensezonski čas) smo po Pocarjevi domačiji vodili samo predhodno najavljene skupine. Od 20. 6. 2008 je bila domačija redno odprta za obiskovalce vsak petek, soboto in nedeljo med 11.00 in 18.00 uro, vodenje sta opravljali dve kustosinji. Vstopnino je plačalo 918 obiskovalcev, 140 obiskovalcev smo zabeležili v času prireditev. Pocarjevo domačijo si je ogledalo tudi več pomembnih predstavnikov oziroma delegacij, npr.: Francosko veleposlaništvo skupaj s predstavniki nekaterih tujih veleposlaništev v Sloveniji, kmetijsko ministrstvo iz Bolgarije, predstavniki francoskih parkov, predstavnik IUCN Robert Craft.

V letu 2008 je bilo pripravljeno in organizirano več izobraževalnih delavnic za otroke pod vodstvom sodelavk iz ZRS. Delavnice so imele velik odmev in so bile pri otrocih izredno lepo sprejete. Tema delavnic so bila stara kmečka opravila in stare otroške igre, katerih namen je bil ohranjanje kulturne dediščine.

Na povabilo organizatorjev mednarodnega posveta o kulturni dediščini je bila Pocarjeva domačija septembra 2008 predstavljena na posvetu The best in heritage kot dobitnica nagrade Europa Nostra za ohranjeno arhitekturno dediščino v letu 2006.

3.11. Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in drugimi institucijami

Sodelujejo: vse organizacijske enote

V okviru javne službe TNP sodeluje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena zavarovanja in zastavljenih ciljev varstva in razvoja zavarovanega območja. Sodelovanje TNP z lokalnimi skupnostmi, pa tudi z drugimi organizacijami, je utečeno, saj večinoma poteka že daljše obdobje.

3.11.1 Sodelovanje z lokalnimi skupnostmi

- občine: Bled, Bohinj, Bovec, Gorje, Jesenice, Kobarid, Kranjska Gora, Tolmin.

3.11.2 Sodelovanje z MOP in organi v njegovi sestavi

- sodelovanje s predstavniki ARSO pri pripravi naravovarstvenih pogojev in glede obravnave problematike prostorskih pogojev v zvezi s športno rekreacijskim centrom Pokljuka na Rudnem polju;
- sodelovanje z MOP, Inšpektoratom RS za okolje in prostor;
- sodelovanje z MOP - Direktoratom za prostor v zvezi s prenosom katastrskih podatkov v zemljiško knjigo, s pobudo za opredelitev smučišča Vogel za območje, za katerega je potrebno izdelati DPN in pobudo za preveritev pravnih podlag za vložitev zahteve za oceno ustavnosti in zakonitosti ter podlaga za zadržanje izvrševanja določb Odloka o PUP za TNP, s problematiko športno rekreacijskega centra Pokljuka na Rudnem polju, s prostorsko problematiko v občini Bohinj (planski in izvedbeni akti, Vogel, Ukanc) in sodelovanje s pravno službo glede pridobitve naravovarstvenega soglasja za infrastrukturne objekte.

3.11.3 Sodelovanje z javnimi zavodi in drugimi institucijami s področja dela

- ZRSVN: OE Kranj, OE Nova Gorica;
- ZVKDS: OE Kranj, OE Nova Gorica;

- ZGS: OE Tolmin (KE Bovec, Tolmin) in OE Bled (KE Bohinj, Pokljuka in Kranjska Gora);
- Nadškofija (v zvezi z gradnjo bazne postaje v Dolini Triglavskih jezer);
- Naravoslovno tehniška fakulteta, Oddelek za geologijo;
- Fakulteta za arhitekturo;
- Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo;
- Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo;
- Geografsko društvo Gorenjske;
- Geološki zavod Slovenije;
- PUH;
- Zavod za ribištvo Slovenije;
- Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica;
- planinska društva: Nova Gorica, Radovljica, Tolmin;
- agrarne skupnosti: Dovje Mojstrana, Koprivnik-Gorjuše, Stara Fužina, Bohinjska Češnjica, Bohinjska Bistrica, Trenta;
- krajevne skupnosti: Stara Fužina-Studor, Soča-Trenta.

3.11.4 Sodelovanje z drugimi ministrstvi in sodelovanje z upravnimi enotami

- Ministrstvo za gospodarstvo;
- Ministrstvo za promet, Direkcija RS za ceste;
- Ministrstvo za kulturo;
- Ministrstvo za šolstvo in šport;
- Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano;
- MNZ, policijske postaje Tolmin, Kobarid, Bovec, Kranjska Gora, Bled in gorska policijska enota;
- upravne enote: Radovljica, Tolmin, Jesenice.

3.11.5 Sodelovanje z lokalnimi turističnimi organizacijami v okviru Skupnosti Julijske Alpe, lokalnimi turističnimi agencijami in regionalnimi razvojnimi agencijami

- LTO: Kranjska Gora, Bohinj, Sotočje, Bovec, Bled;
- M Tours Bled, Kompas Bled, Globtour Bled;
- regionalna razvojna agencija – BSC Kranj;
- Regionalna razvojna agencija SORA;
- Posoški razvojni center;
- RRS Gorenjske – odbor za turizem, šport in kulturo, odbor za okolje, prostor in infrastrukturo (predlog priprave za regionalni prostorski načrt – načrtovanje prostorskih vsebin regionalnega pomena, opredelitev strokovnih podlag – priprava na razpis);
- Turistična zveza Gornjega Posočja.

3.11.6 Drugo sodelovanje

- sodelovanje z osnovnimi šolami ob in v parku (OŠ dr. Janeza Mencingerja, Bohinjska Bistrica, OŠ Gorje, Zgornje Gorje, OŠ prof. dr. Josipa Plemlja, Bled, OŠ Frana Saleškega Finžgarja, Lesce, OŠ Antona Tomaža Linhart, Radovljica, OŠ Antona Janše, Radovljica, OŠ Koroška Bela, OŠ Prežihovega Voranca, Jesenice, OŠ Toneta Čufarja, Jesenice, OŠ Mojstrana, OŠ Josipa Vandota, Kranjska Gora, OŠ Bovec, OŠ Soča, OŠ Simona Gregorčiča, Kobarid, OŠ Franceta Bevka, Tolmin, OŠ Dušana Muniha, Most na Soči, OŠ Simona Kosa, Podbrdo);
- sodelovanje z eko kmetijami v parku (Psnak v Zgornji Radovni, Pr' Gorjup v Podjelju, Jelinčič v Soči, Plajer v Trenti, Lavrač v Čadrgu);
- JSKD, območna izpostava Tolmin;

Mednarodno sodelovanje TNP je predstavljeno v okviru 4. poglavja tega poročila.

3.12 Pomembnejši dogodki v letu 2008

TNP je, kot vsako leto, tudi v preteklem letu organiziral, soorganiziral ali sodeloval pri mnogih domačih in mednarodnih dogodkih, med katerimi jih je veliko že postalo tradicionalnih (npr. Belarjevi dnevi, Mednarodni glasbeni forum, Umetniška delavnica TrentArs, Trentarski senjem ter druge razstave in predstavitve). Še posebej pa so v tem letu izstopali naslednji dogodki:

- **Mednarodna konferenca Mreže zavarovanih območij v Alpah z naslovom Življenje v Alpah – novi izzivi in generalna skupščina** v prostorih uprave TNP na Bledu od 8. do 10. oktobra 2008

Trajnostni razvoj v alpskih regijah je bila osrednja tema konference, na kateri je sodelovalo preko 100 udeležencev iz različnih zavarovanih območij v Alpah in drugod. Konferenca je bila priložnost za okrepitev sodelovanja med zavarovanimi območji, izmenjavo izkušenj in znanj ter za oblikovanje skupnih projektov.

Zavarovana območja se v svojem lokalnem okolju srečujejo z izzivi, ki zadevajo celoten alpski prostor, kar jih nedvomno postavlja v vlogo nosilcev znanja in odličnosti na področju upravljanja okolja in alpskih virov. Na srečanju so bile predstavljene tematike, ki zadevajo ohranjanje alpske biotske raznovrstnosti, zmanjševanje učinkov podnebnih sprememb in konkretne pobude zavarovanih območij.

V okviru konference je generalna skupščina Alpske mreže potrdila akcijski program za obdobje 2009-2010 na področju tematskega sodelovanja – organizacije skupnih dogodkov, razvoja in uresničevanja projekta ekološke mreže, na področju komuniciranja in ozaveščanja javnosti ter sodelovanja Alp s Karpati.

- **Redno srečanje predstojnikov / direktorjev za varstvo narave (Nature directors meeting) iz vseh 27 držav EU** v okviru predsedovanja Slovenije Svetu EU na Bledu in Brdu od 4. do 6. februarja. Dne 4. februarja 2008 smo na TNP sprejeli skoraj 100 udeležencev tega srečanja – predstavili smo delovanje TNP in model upravljanja zavarovanega območja ter izvedli krajšo ekskurzijo v Bohinj.

- **Strokovna konferenca Slovensko planinstvo po svetu** od 26. do 28. junija 2008 v prostorih uprave TNP na Bledu in v TNP v organizaciji Svetovnega Slovenskega Kongresa. TNP je nudil organizacijsko logistično podporo ter aktivno sodeloval pri strokovnem delu konference.
- **Obisk pooblaščenega izvedenca sveta Evrope za zavarovana območja:** od 6. do 9. julija 2008 je bil v TNP na obisku gospod Pierre Hunkeler. Njegova naloga je bila preveritev stanja v TNP in ugotavljanje napredka pri izvajanju pogojev in priporočil, ki so bila Sloveniji in TNP naložena ob podelitvi Diplome. Gospod Hunkeler si je ponovno ogledal park in se srečal s predstavniki Uprave TNP, Ministrstva za okolje in prostor ter tudi s predstavniki nevladnih organizacij, združenih v Koalicijo za ohranitev Triglavskega narodnega parka.

4 DRUGE DEJAVNOSTI

4.1 Projekti v izvajanju

Nameni, cilji in rezultati projektov se povezujejo in prepletajo z v 3. poglavju navedenimi in opisanimi nalogami javne službe in javnimi pooblastili, v posebnem poglavju pa jih v poročilu navajamo zaradi drugačnega načina financiranja (v veliki meri iz mednarodnih skladov) ter zaradi narave projektne dela, ki traja določen čas.

Posamezni projekti, ki smo jih v preteklih obdobjih pridobili in uspešno izvajali v okviru različnih slovenskih in EU programov in skladov, omogočajo vsebinsko nadgradnjo delovanja službe in info središča Triglavsko roža.

4.1.1 Projekt Palpis

Vodi: znanstvenoraziskovalna služba

V letu 2008 je Triglavski narodni park v sodelovanju z naravnim parkom Julijsko predgorje zaključil čezmejni projekt Palpis. Med cilji projekta sta bila med drugim izdelava načrta upravljanja za območja Natura 2000 v občinah Bovec in Kobarid in vključevanje javnosti v prizadevanja za varstvo pomembne narave na ravni EU. Zaključni dokumenti so se usklajevali na delavnicah, na katerih so sodelovali predstavniki odgovornih inštitucij, lokalnih skupnosti ter različni deležniki in prebivalci. Usklajen dokument podaja jasne usmeritve za ravnanje posameznim dejavnostim.

4.1.2 Projekt Alpencom

Vodi: znanstvenoraziskovalna služba

V letu 2008 se je v okviru Alpske mreže zaključil projekt ALPENCOM (ALP ENvironmental COMmunication), ki predstavlja integriran pristop upravljavcev zavarovanih območij k skupnemu načrtovanju in sodelovanju pri upravljanju s pomočjo rednih izmenjav strokovnjakov, strokovnih posvetov in tečajev ter skupni pristop k dvigu zavesti javnosti o pomenu naravovarstva. Projekt je bil zasnovan na izmenjavi izkušenj pri vrednotenju narave in uvajanju upravljaljskih ukrepov, ki naj bi vodili k skupni strategiji varstva naravnih in kulturnih vrednosti ter naravi prijazne rabe virov. Namen projekta je bil tudi razvoj interaktivnih orodij komuniciranja z javnostjo in s tem ozaveščanje o pomenu gorskih ekosistemov. Projekt je vključeval še zasnovo za interaktivno izmenjavo podatkov in izkušenj dobre prakse med upravljavci zavarovanih območij.

Sodelovanje s partnerji v projektu se nadaljuje v okviru Alparc – Mreže zavarovanih območij v Alpah (komunikacijska skupina) in drugih čezmejnih projektov, ki jih je pripravila znanstveno raziskovalna služba.

4.1.3 Projekt DYNALP - Umirjanje prometa v Alpah

Vodi: služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka

Triglavski narodni park je partner v projektu Dynalp2 - umirjanja prometa v Julijskih Alpah, za katerega so občine Bohinj, Kranjska Gora in Bovec pod imenom Regija občin Julijske Alpe pridobile sredstva za izpeljavo. V okviru projekta je bilo organiziranih več delavnic, na katerih smo deležniki razpravljali o možnostih umirjanja prometa. Vsi udeleženci smo se strinjali z nujnostjo umirjanja, ki pa je redko enostavna – na eni strani so vzroki v potrebah in navadah domačinov, ponekod pa so tudi pravne ovire (statusi cest). Pripravljen je bil splošni koncept umirjanja prometa ter podrobnejši načrti za območja Bohinja, Vrat, Vršiča in Mangartske ceste. Rezultat projekta je tudi komunikacijska strategija, zloženska in predstavitevni panoji.

4.1.4 Projekt AV.IS (Informacijski sistem za obiskovalce o naravnih nevarnostih)

Vodi: služba za posege v prostor

Projekt AV.IS (Alps Visitors – InfoSystem – Natural Hazards) predstavlja program čezmejnega sodelovanja med Avstrijo (Koroško) in Slovenijo na področju varstva pred naravnimi nesrečami. Nosilec projekta je KAGIS, slovenska partnerja pa sta Podjetje za urejanje hudournikov in Triglavski narodni park.

Cilj projekta je bil izboljšati sistem varstva pred naravnimi nesrečami, še posebej na območjih, ki so naravovarstveno pomembna, hkrati pa tudi privlačna za razvoj turizma. Izbrano je bilo območje narodnega parka znotraj občine Kranjska Gora.

Projekt se je po dveh letih zaključil v aprilu 2008. Obsegal je izdelavo strokovnih podlag, uskladitev postopkov in orodij za ovrednotenje ogroženosti naravnega prostora, v pripravi pa je tudi internetno podprt informacijski sistem za obveščanje obiskovalcev Alp. Velika pozornost je bila dana tudi aktivnostim za ozaveščanje obiskovalcev o naravnih nevarnostih ter pripravi izhodišč za usmerjanje turizma in rekreacije v prostoru.

4.1.5 Program ohranjanja biotske in krajinske pestrosti na Pokljuki (Monako)

Vodi: služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka

V okviru omenjenega programa so bile v letu 2008 prednostno izvedene naslednje naloge:

- nadaljevanje dela v akciji ohranjanja biotske in krajinske pestrosti na planini Klek (monitoring in nadzor nad izvajanjem pašnega reda na planini, popis vrst, raziskave in varstvo macesnovih gozdov, svetovanje in pomoč kmetom pri obnovi objektov na planini, priprava informacijske točke);
- priprava idejnega načrta in projekta za ureditev počivališča in informacijske točke na prostem na Mrzlem Studencu;
- postavitve dvojezičnih tabel na Pokljuški poti;
- dokončanje popisa vrst v Pokljuški soteski, usklajevanje z deležniki, informacijske table;

- predlog obnove in sanacije objektov na planini in izdelava 3D projekta obnove in novogradnje na območju planine Klek.

4.1.6 Program UNESCO MAB

Povzetek programa UNESCO MAB za TNP v letu 2008:

- vodenja odbora MAB in sodelovanje v Slovenski nacionalni komisiji za UNESCO,
- redno sodelovanje z Uradom UNESCA za JV Evropo v Benetkah in s sedežem UNESCA v Parizu,
- udeležba na III. Svetovnem kongresu Biosfernih območij v Madridu in strokovni EUROMAB konferenci v Turčiji (november),
- udeležba na delavnici za upravljavce biosfernih območij v Bolgariji,
- raziskava o številu obiskovalcev Julijskih Alp,
- promocija in predstavitev programa UNESCO MAB na Biosfernem območju Julijske Alpe,
- obnova oznak na Slovenski geološki poti na Biosfernem območju Julijski Alp,
- čezmejno sodelovanje Biosfernega območja Julijske Alpe z regijskim parkom Julijsko predgorje (Rezija) v Italiji.

4.1.7 Slovenski planinski muzej v Mojstrani

JZ Triglavski narodni park je sodeloval v koordinacijski skupini za pripravo vsebin za novi muzej in pri pripravi besedi o zgodovini varstva narave v slovenskem alpskem svetu ter o Triglavskem narodnem parku. Vsebinski poudarek je na fenomenu Triglava z vso svojo nacionalno, planinsko, zgodovinsko, naravoslovno, naravovarstveno, vzgojno didaktično in simbolno izpovedjo.

4.2 Projekti v pripravi

V letu 2008 je bil pripravljen nabor projektov za kandidiranje za sredstva Evropske unije. Njihove vsebine se poglobljeno nanašajo na naloge služb, projekti so bili natančneje predstavljeni v Programu dela in letnem načrtu upravljanja za leto 2009:

- Quadrifolia - človek in narava v preteklosti / človek in narava danes,
- HELPSKY- Ključi za reševanje problemov svetlobnega onesnaževanja zemlje in neba,
- PARCEMON - Zavarovana območja kot daljinski nadzor in učinkovito sledenje naravi,
- Mrežno upravljanje Natura 2000 prioriternih vrst in habitatnih tipov Triglavskega narodnega parka,
- Craycon - jasna genetska razločitev dveh podobnih vrst rakov,
- Climapa - sledenje spremembam gorskih ekosistemov v izbranih zavarovanih območjih v Srednji Evropi zaradi globalnih sprememb in pripraviti akcijske načrte za omilitev posledic,
- AStoRiA - premagovanje komunikacijskih ovir v Alpah,
- Brezmejna doživetja narave - izraba potencialov, ki jo prebivalstvu nudi narava, naravni viri, ljudje in druge vrednote zavarovanih območij,
- www.natura.alp – upravljanje Nature 2000 v Alpskih zavarovanih območjih,

- Era-krog parkov in ERA 2 – informiranje in ozaveščanje šolske mladine in širše javnosti o zavarovanih območjih in varovanju narave nasploh ter nadgradnja iniciative "krog parkov" na območjih Zgornjega Posočja in Zgornje Gorenjske,
- Informacijski center kot dejavnik povezovanja kmetijstva in turizma – ureditev ino postaje TNP,
- VALOPT 2 -Celovit razvoj lokalno tipičnih izdelkov na čezmejnem območju
- CLIMAPARKS: Klimatske spremembe in upravljanje parkov
- Slow Tourism na in ob vodah - vzpostavitev režima na in ob vodah, izobraževanje in promocija
- Vodenje programa čezmejnega sodelovanja (Transboundary certification) z Regijskim parkom Julijsko predgorje v okviru programa UNESCO MaB.

4.3 Mednarodno sodelovanje

4.3.1 Mreža zavarovanih območij

Mrežo zavarovanih območij v Alpah je ustanovila Francija leta 1995 kot prispevek k uresničevanju Alpske konvencije. Od leta 2006 dalje je Mreža priključena Stalnemu sekretariatu Alpske konvencije. Cilj Mreže zavarovanih območij v Alpah je izmenjava izkušenj in strokovnega znanja ter usklajevanje metod upravljanja med upravitelji zavarovanih območij, vzpostavitev ekološke povezanosti v Alpah, odnosi z javnostmi (skupne razstave, publikacije, filmi, prireditve, multimedijški projekti in internet) in sodelovanje z zunaj alpskimi območji. V izvršilnem odboru Mreže Slovenijo zastopa direktorica TNP dr. Marija Markeš.

V okviru Mreže je od 8. do 10. oktobra 2008 potekala mednarodna konferenca z naslovom Življenje v Alpah – novi izzivi, na kateri so bile obravnavane naslednje teme: izkušnje in prispevek parkov k trajnostnemu razvoju, vzdrževanje ekoloških mrež, okolju prijazen turizem in podnebne spremembe. V času konference je potekala tudi generalna skupščina alpskih parkov, v kateri sodelujejo vse članice Mreže in se sestaja na dve leti. Izvršilni odbor je na konferenci predstavil nov delovni program, sprejel spremenjen notranji pravilnik in ponovno potrdil direktorja NP Berchtesgaden Michaela Vogla za predsednika.

Mreža zavarovanih območij je v marcu leta 2008 soorganizirala tradicionalno tekmovanje Danilo Re v provinci Torino v Italiji, katerega so se udeležili tudi poklicni in prostovoljni naravovarstveni nadzorniki TNP.

4.3.2 Predsedovanje Slovenije EU

Slovenija je v prvi polovici leta 2008 predsedovala svetu Evropske unije. Na področju varstva narave je bila naloga Slovenije vodenje Evropske unije na COP 9 (9. konferenca držav podpisnic Konvencije o biološki raznovrstnosti) v Bonnu v maju 2008. Priprave na vodenje EU na COP 9 so se v Sloveniji začele že leto poprej. V okviru predsedovanja Slovenije EU je

bila na MOP ustanovljena strokovna skupina J2 – biodiverziteta. V skupino je kot strokovni koordinator za gorske ekosisteme oziroma kot dodatna strokovna pomoč za področje zavarovanih območij in gozdne biodiverzitete vključen tudi mag. Martin Šolar s TNP. Zahtevno delo in usklajevanje interesov med državami članicami unije in Evropsko komisijo je bila odgovorna naloga, ki jo je Slovenija po mnenju ne le članic EU temveč tudi mnogih drugih držav opravila z odliko. Nalogo je opravljala s strani ministra imenovana skupina strokovnjakov s področja varstva narave – ekipo so sestavljali predstavniki MOP, Zavoda za varstvo narave, nekateri posamezniki s strani upravljavcev zavarovanih območij in zunanji strokovnjaki.

4.3.3 European wilderness initiative

Mag. Martin Šolar je član strokovne skupine, ki pod vodstvom direktorja DG Environment, DIR B – Protecting the Natural Environment gospoda Ladislava Mika pripravlja in izvaja t.i. iniciativo »Wildreness« oziroma ohranjanje tistih zavarovanih območij v Evropi, kjer ni izvajanja aktivnega upravljanja. DG Environment, DIR B pripravlja programe v okviru nove finančne perspektive, pri katerih bodo lahko prednostno sodelovali parki s primeri dobre prakse. Tema upravljanje »divjine« oziroma območij v parkih brez intervencij je bila predstavljena na srečanju EU direktorjev za naravo na Bledu in Brdu februarja 2008.

4.3.4 Svet Evrope

Redno sodelovanje in usklajevanje z Direktoratom za kulturo ter kulturno in naravno dediščino pri Svetu Evrope posebej v zvezi z Evropsko Diplomo, ki jo je Triglavski narodni park prejel leta 2004. Osrednja naloga je spremljanje stanja in napredka glede pogojev in priporočil iz resolucije o Diplomi Triglavskemu narodnemu parku. Poleti 2008 je TNP v okviru ocene in pregleda stanja obiskal pooblaščen strokovnjak Sveta Evrope Pierre Hunkeler.

4.3.5 IUCN

Mag. Martin Šolar je član IUCN /WCPA – Svetovne komisije za zavarovana območja pri IUCN. V okviru akcijskega plana WCPA sodelovanje poteka predvsem na področju uveljavljanja mednarodnih upravljavskih kategorij, coniranja v zavarovanih območjih in preverjanje realnega statusa v posameznih zavarovanih območjih. V letu 2008 je potekala tudi intenzivna razprava v zvezi s prenovo upravljavskih kategorij in priprava na svetovni naravovarstveni kongres, ki je bil v Barceloni. V okviru omenjenega sodelovanja je potekala tudi koordinacija pobude »Green belt – Zelena vez« in »Countdown 2010« za Triglavski narodni park.

4.3.6 Federacija EUROPARC

V Federaciji Europarc so iz Slovenije vključeni Triglavski narodni park, Park Škocjanske jame, Kozjanski park, krajinski park Goričko in Ministrstvo za okolje in prostor. Prav Triglavski narodni park sodi med najstarejše in tudi med najbolj aktivne članice Europarca. Mag. Martin Šolar je bil od leta 2003 do 2008 član predsedstva Federacije Europarc, od lani pa je član strokovnega odbora za čezmejno sodelovanje.

4.3.7 Drugo

- Via Alpina: zaključek priprav za urejanje in promocijo vijoličaste poti Via Alpina od Julijskih Alp do Berchtesgadena z izdajo informacijskih materialov (brošura in plakat).
- Nadaljevanje sodelovanja s partnerji iz projekta ERA na področju promocije in izobraževanja (organizacija ekskurzija na planino Jagdhausalm v NP Visoke Ture (Avstrija) 11. septembra 2008, katere se je udeležilo 25 predstavnikov pašnih in agrarnih skupnosti in predstavnikov kmetijsko gozdarskih zavodov. Poudarek ekskurzije je bil prikaz rešitev glede načrtov upravljanja na planinah.
- Partnerska sodelovanja: NP Visoke ture, NP Les Ecrins, RP Julijsko predgorje NP Snowdonia in NP Galičica (zaposleni iz NP Snowdonia in NP Galičica so v letu 2008 obiskali TNP).
- Sodelovanje z Univerzo v Celovcu v vezi s podiplomskim študijem »upravljanja zavarovanih območij«.

5 POSLOVANJE

5.1 Finančne zadeve

Vodi: oddelek za finančne zadeve

Oddelek spremlja finančno poslovanje zavoda, skrbi za tekoče evidentiranje poslovnih dogodkov v poslovnih knjigah, vodi sintetične in analitične evidence sredstev in obveznosti do virov sredstev zavoda, blagajniško poslovanje ter materialno knjigovodstvo. Skrbi za pripravo finančnih načrtov, obveznih računovodskih izkazov, drugih poročil in analiz. Oddelek izvaja obračun plač in drugih prejemkov ter računovodski nadzor in skrbi za skladnost poslovanja z zakonskimi in drugimi predpisi.

Delo v oddelku za finančne zadeve je v letu 2008 potekalo v okviru ustaljenih sklopov na področju spremljanja denarnega poslovanja (poslovanje preko transakcijskega računa, glavne in pomožnih blagajn), poslovanja s kupci (obračuni in izdaja faktur, spremljanje evidenc trgovskega blaga) in dobavitelji (knjige prejetih faktur, investicijska dela, razporejanje stroškov), odnosih z zaposlenimi (obračuni plač in drugih prejemkov, podjemnih pogodb, študentskega dela, potnih stroškov) in drugo (analitika osnovnih sredstev in drobnega inventarja, finančno spremljanje odločb prekrškovnega organa, priprava izvedenih knjigovodskih listin, priprava zakonsko predpisanih in drugih načrtov, poročil in analiz).

Največji poudarek je bil prehod v nov plačni sistem v javnem sektorju, ki je bil realiziran v avgustu 2008. Zaradi aktivnega dela sodelavcev se je povečal obseg dela, povezan z delovanjem informacijskega središča Triglavska roža na Bledu. V oktobru je bila na Bledu uspešno izvedena generalna skupščina zavarovanih območij v Alpah, ki je pomenila kar zajeten finančni zalogaj. V primerjavi s preteklim letom je bil obseg dela manjši na področju spremljanja mednarodnih projektov, ki so se večinoma zaključili že v letu 2007.

V letu 2008 sta bila opravljena dva revizijska pregleda. Prvi pregled je bil namenjen preveritvi objektivne opravičenosti sodil za razporejanje prihodkov, odhodkov, sredstev in obveznosti zavoda na podlagi Zakona o preglednosti finančnih odnosov in ločenem evidentiranju različnih dejavnosti. V okviru drugega pregleda je bila izvedena obvezna notranja revizija v skladu s Pravilnikom o usmeritvah za usklajeno delovanje sistema notranjega nadzora javnih financ.

5.2 Kadrovske zadeve

Vodi: oddelek za administrativne in splošne zadeve, sodeluje oddelek za pravne zadeve

V okviru kadrovskih zadev so bile v preteklem letu opravljene naslednje naloge:

- sodelovanje z Zavodi za zaposlovanje (iskanje novih delavcev ipd.);
- prijava prostih delovnih mest;
- vodenje personalnih map;
- koordiniranje komisij za izbor novih delavcev in priprava sklepov, zapisnikov ipd.;

- prijave in odjave delavcev in njihovih družinskih članov na ZZZS, ter sporočanje o spremembah;
- priprava obvestil o letnih dopustih;
- priprava pogodb, »sklepov«, obvestil, aneksov in raznih dogovorov delavcem, ki so povezani z delovnim razmerjem;
- spremljanje zakonodaje s področja delovnih razmerij.

V letu 2008 je bilo objavljenih 10 razpisov prostih delovnih mest in prav toliko sklenjenih pogodb o zaposlitvi. Dva razpisa sta bila bolj obsežna, eden s 17 prijavljenimi in eden s 85 prijavljenimi kandidati.

Izdanih je bilo 10 aneksov k pogodbi iz razloga napredovanja.

Pomembna naloga je bila opravljena tudi v zvezi z uvedbo novega plačnega sistema - v zvezi s tem smo izpeljali vse zahtevane postopke, vključno s sprejemom sprememb Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v JZ TNP. V začetku avgusta je bilo izdanih 55 aneksov zaradi sprememb predpisov, ki urejajo plače javnih uslužbencev oziroma določajo nov plačni sistem za javne uslužbence, septembra je bilo zaradi dogovora o izvedbi 50. člena KPJS izdanih še 26 aneksov. V zvezi s tem so nastali določeni problemi, ki sta jim botrovala zlasti neustrezen izbor delovnih mest v plačni skupini J (skupne službe) in neustrezna uvrstitev delovnih mest naravovarstvenih nadzornikov v plačne razrede ter neupoštevanje dveh dodatkov, ki so jih prejemale naravovarstveni nadzorniki, v varovani plači in s tem dejansko zmanjšanje plač nekaterim sodelavcem ob prevedbi.

5.2.1 Izobraževanje in usposabljanje delavcev TNP

V letu 2008 so bile na področju izobraževanja izpolnjene naslednje naloge:

- redni letni izobraževalni seminar NNS (za vse naravovarstvene nadzornike);
- izobraževanje za naravovarstvene nadzornike, izobraževanje za pridobitev pooblastil za naravovarstveni nadzor in izpit za pooblaščen osebo v prekrškovnem postopku (5 zaposlenih);
- Strokovna ekskurzija za vse zaposlene v JZ TNP v Kozjanski park in Narodni park Plitvice;
- tečaj preglednika divjačine (1 sodelavec);
- preizkus orožja ter strelskih sposobnosti (12 sodelavcev);
- delavnica Temelji komuniciranja in retorike (10 sodelavcev + animatorji v info središču Triglavsko roža);
- tečaj za animatorje (animatorji v Triglavski roži);
- tečaj francoskega jezika (4 sodelavci);
- tečaj angleškega jezika (1 sodelavec);
- tečaj španskega jezika (1 sodelavka);
- udeležbe na rednih letnih seminarjih (Posvet o pripravi letnega poročila – 1 sodelavka, Posvet o obračuni DDV – 1 sodelavka, Seminar o davčni pasti pridobitne dejavnosti – 1 sodelavka, Seminar o graditvi objektov in podzakonski akti – 3 sodelavci, Usposabljanje iz varstva in zdravja pri delu – 1 sodelavec, Posvet o naravnih nesrečah – 3 sodelavci,

Uporaba centralne evidence nepremičnin – 1 sodelavka, Delavnice o komunikacijskih veščinah ob tednu vseživljenjskega učenja – 4 sodelavke)

5.2.2 Analiza kadrovanja in kadrovska politika

V TNP je bilo na dan 31. 12. 2008 zaposlenih 51 ljudi (46 zaposlitev za polni delovni čas), ki delajo v okviru javne službe. Povprečno število zaposlenih v TNP v letu 2008 je bilo 50,92, vključno z zaposlitvami na projektih (v to številko pa niso vključeni delavci in delavke na daljši bolniški odsotnosti in porodniškem dopustu).

Zaposlitve na projektih kažejo na aktivno vključevanje TNP tudi na tem področju, vse pogodbe o zaposlitvi pa so sklenjene za določen čas (ena le za polovični delovni čas in ena za krajši delovni čas od polnega).

TNP je v letu 2008 zaposlil 2 delavki za nedoločen čas (v znanstveno raziskovalni službi in INFO centru v Trenti), 2 delavki za določen čas za nadomeščanje delavk na porodniškem dopustu, daljših bolniških odsotnosti, koriščenja pravice do krajšega delovnega časa zaradi starševstva in drugih razlogov ter eno delavko za določen čas kot nadomestno zaposlitev delavki, ki ji je prenehala pogodba o zaposlitvi. V letu 2008 je bilo 5 delavk na porodniškem dopustu, en delavec pa na daljši bolniški odsotnosti. Vseh odsotnih delavk oziroma delavcev iz objektivnih razlogov JZ TNP ni nadomestil oziroma jih ni nadomestil v celoti.

5.3 Pravne zadeve

Vodi: oddelek za pravne zadeve

V letu 2008 je oddelek skrbel za formalnopravno usklajenost poslovanja zavoda z veljavnimi predpisi, in sicer:

- s spremljanjem zakonodaje in poročanjem o spremembah, relevantnih za poslovanje zavoda;
- s pripravo novih oz. pravnim usklajevanjem veljavnih splošnih aktov zavoda (spremembe in dopolnitve Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v JZ TNP, Poslovnik o izvajanju lovskih nalog, Pravilnik o delovnem času – slednji stopi v veljavo 1. 3. 2009);
- s pravnim usklajevanjem pogodb in drugih dokumentov s področja dela zavoda (najemne, menjalne pogodbe, avtorske pogodbe, pogodbe o zaposlitvi, podjemne pogodbe, sklepi in odločbe, predvsem s področja delovnega prava ipd.).

Izdelanih je bilo več internih pravnih mnenj in stališč s področja delovanja zavoda, predvsem s področja delovnega in stvarnega prava. Pogosto so bila pripravljena obsežnejša pravna stališča v obliki dopisov, ki so po svoji naravi primerljivi s pravnimi mnenji.

Oddelek za pravne zadeve je nudil tudi pravno podporo pri vlaganju pravnih sredstev in vodenju postopkov ter zastopanju zavoda pred upravnimi in sodnimi organi. Pripravljal je

strokovno gradivo za seje sveta zavoda, sodeloval pa je tudi pri pripravi strokovnih podlag za predlog novega Zakona o Triglavskem narodnem parku.

V letu 2008 se je oddelek za pravne zadeve skupaj z oddelkom za tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami sistematično lotil tudi popisa vseh objektov v upravljanju javnega zavoda Triglavski narodni park ter pričel postopke urejanja lastninskopravnih razmerij objektov v upravljanju JZ TNP.

Oddelek je tudi aktivno sodeloval pri uvedbi novega plačnega sistema in pri prevedbi delovnih mest.

5.4 Trženje in promocija

Vodi: oddelek za trženje in promocijo

Delo oddelka za trženje in promocijo obsega naslednje vsebinske sklope: založništvo, promocija TNP (predstavitve doma in v tujini), komunikacija z različnimi subjekti v turizmu in sodelovanje pri turističnih razvojnih programih, trženje in priprava programov doživljanja parka, koordinacija oddajanja prenočitvenih zmogljivosti in priprava in organizacija dogodkov.

Oddelek je vodil pripravo in izdajo: koledarja dogodkov, stenskega koledarja Tri države, tri zavarovana območja in predstavitvene brošure Na obisku. Ob izidu koledarja je bila v info središču Triglavska roža na Bledu organizirana istoimenska razstava.

Promocijske aktivnosti so bile izvedene na sejmu TIP in Narava zdravje v Ljubljani, na Kmetijskem sejmu v Gornji Radgoni in na Freizeit Messe v Celovcu. Poleg tega smo se predstavili tudi na Dnevu parkov v Venzone (Italija), na sejmu FITUR v Madridu in v nakupovalnem središču Atrio v Beljaku (Avstrija). Pripravljene so bili prispevki za različne tiskane edicije (Blejske informacije, Na Lepše, sodelovali pri ediciji Umwelt Büro-ja z naslovom Kärntens Natur – erhalten und erleben).

Oddelek je skrbel za izbiro lastnih prodajnih izdelkov in za nabavo izdelkov za prodajo na prodajnih mestih TNP.

V letu 2008 so bili uspešno izvedeni brezplačni vodeni izleti z naslovom Odkrivamo Triglavski narodni park v mesecu avgustu.

Pri zasedenosti koč TNP v letu 2008 ne beležimo odstopanj od leta 2007. Koče so obiskovali tudi tuji gostje, katerih delež je bil višji kot v letu 2007. Koči Planinka in Goreljek ter hiša Radovna so bile v letu 2008 zasedene več kot 150 dni, kar je dober poslovni rezultat.

Oddelek je sodeloval pri uvajanju novih sodelavk za sezonsko delo in pri dveh prireditvah.

Oddelek je sodeloval v ožji skupini za izvedbo Generalne skupščine Mreže zavarovanih območij, ki je potekala od 8. do 10. oktobra 2008 na Bledu, za organizacijo in koordinacijo celotnega dogodka.

5.5 Tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami

Vodi: oddelek za tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami

Naloga oddelka tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami je skrb za nepremičnine v upravljanju TNP, urejanje dokumentacije, predlaganje in koordiniranje obnovitvenih, vzdrževalnih in investicijskih del na objektih TNP ter tehnična in organizacijska dela na upravni stavbi TNP.

Na področju upravljanja z nepremičninami je bilo opravljeno naslednje:

- priprava idejnega načrta in dokumentacije za sanacijo objektov poškodovanih v požaru v Bohinju z vsebinsko razširitvijo na informacijsko postajo in upravnim delom parka;
- priprava seznama dejanskega stanja vseh nepremičnin v lasti in uporabi javnega zavoda TNP;
- pričetek postopkov za urejanje lastninskih razmerij na objektih v upravljanju TNP;
- ureditev sistema za nadzor in vzdrževanje protipožarne opreme;
- inventurni popis objektov po pravilniku o inventuri,
- izvedba sečnje v gozdu v lasti TNP na podlagi odločbe ZGS.

Na področju tehničnega vzdrževanja v upravni stavbi je bila zamenjana glavna peč za ogrevanje (prehod na zemeljski plin), pri čemer smo upoštevali možnost nadgradnje z alternativnimi obnovljivimi viri energije (biomasa). Narejen je bil nov prostor za kotlovnico, zamenjani so bili sanitarni odtoki, na podstrešju je bila izgrajena protipožarna in izolacijska bariera, večja vzdrževalna dela so bila izvedena na stavbnem pohištvu (vzdrževanje vrat in oken), urejeni so bili nove javne sanitarije za obiskovalce s posebnim straniščem za invalide in s previjalnico za otroke, vzpostavitev videonadzora v info središču, oprema info centra z dodatnimi instalacijami za potrebe osvetljevanja in računalniške mreže in vzpostavitev novega arhiva na upravi. Na objektih in nepremičninah TNP so bila opravljena tekoča vzdrževalna dela, zamenjani sta bili dve kritini na seniku v Radovni.

Oddelek je tudi organiziral in koordiniral prevoz materiala in zalog s pomočjo Slovenske vojske in NNS službe na bohinjske planine in na štiri lokacije v dolino Trente.

5.6 Informatika

Vodi: znanstvenoraziskovalna služba, sodeluje služba za posege v prostor

V okviru znanstveno raziskovalne službe je potekalo redno vzdrževanje informacijske opreme in lokalne mreže ter GIS.

Služba za posege v prostor na svojem področju dela ureja podatke za GIS (geografski informacijski sistem):

- urejanje podatkovne baze v sistemu SDMS za potrebe prostorskih zadev;
- urejanje, zbiranje, arhiviranje digitalnih prostorskih podatkov za potrebe delovanja Službe za posege v prostor;
- zbiranje in naročanje digitalnih prostorskih podatkov za GIS sistem

- vzpostavitev in seznanjanje ostalih uporabnikov z drugimi aplikacijami s področja vpogledovanja in pridobivanja prostorskih podatkov;
- pomoč ostalim uporabnikom GIS-a znotraj TNP-ja;
- izdelava podatkovne baze in vzpostavitev programa za pregledovanje prostorskih podatkov za Službo za načrtovanje in upravljanje;
- digitalizacija II. cone po kategoriji IUCN znotraj narodnega parka (sodelovanje s službo za upravljanje, načrtovanje in razvoj parka);
- digitalizacija lovskih in naravovarstvenih revirjev nadzornikov (sodelovanje z naravovarstveno nadzorno službo);
- pomoč pri analizi podatkov projekta Emona (sodelovanje z ZRS);
- priprava maske za lokalitete živalskih vrst v parku (sodelovanje z ZRS);
- dopolnitev grafičnih podatkov o grbinastih travnikih (sodelovanje s službo za kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja).

Na področju urejanja geografskega informacijskega sistema je bila izdelana tudi pregledna tematika »Prostorski GIS« znotraj SDMS-a, v kateri so združeni podatki po vsebini (geodetski podatki, podatki o naravnih vrednotah, podatki o kulturni dediščini, infrastrukturi ...). Nekateri podatki so bili ažurirani (zemljiški kataster, naravne vrednote, kulturna dediščina). Dodani so bili številni drugi podatkovni sloji.

Na področju dokumentnega sistema so bila v preteklem letu pripravljena izhodišča za vzpostavitev sodobnega dokumentnega in arhivskega sistema v TNP-ju in izvedena predstavitev enega od sistemov.

Menjava računalniške opreme trem uporabnikom in selitev glavnega serverja v kletne prostore in nabava druge računalniške opreme po planu 2008.

5.7 Varstvo pri delu

Koordinira: strokovni delavec za varnost pri delu

V letu 2008 so bile v TNP izvedene številne zakonsko obvezne aktivnosti s področja varnosti in zdravja pri delu, in sicer:

- obdobjni preventivni usmerjeni zdravstveni pregledi,
- priprava in organizacija izobraževanj po programu usposabljanja za varno in zdravo delo,
- urejanje evidenc skladno z ZVZPD,
- strokovni seminar iz varnosti in zdravja pri delu,
- nabava manjkajočega sanitetnega materiala v priročnih omaricah prve pomoči, namestitve ustreznih oznak v skladu s Pravilnikom o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu,
- izvajanje pravilnika o požarnem redu na upravi TNP in INFO središču Triglavska roža: priprava novega požarnega reda, redna kontrola vseh gasilnikov in hidrantnega omrežja v Domu Trenta,
- elektro meritve in popravilo strelovoda v Domu Trenta in Hiši Trenta,
- pričetek postopka revizije Izjave o varnosti za javni zavod TNP.

6 SKLEP

Opravljenе naloge v letu 2008 obsegajo strokovno delo na področju varovanja narave in ohranjanja kulturne krajine, razvoja, razvijanja vzgojno-izobraževalnih programov in vsebin informacijskih središč, svetovanja na različnih področjih in spremljanja vsakodnevnih dogajanj v prostoru. Vse opravljene naloge predstavljajo pomemben prispevek pri varstvu narave in ohranjanju kakovosti prostora, raziskovalnem delu, urejanju parka za obisk, izobraževanju in ozaveščanju.

Javni zavod Triglavski narodni park je tudi v letu 2008 aktivno sodeloval pri pripravi novega predloga Zakona o TNP. Končno verzijo predloga je strokovna komisija konec januarja 2008 posredovala Vladi RS, kjer je bil predlog potrjen. Državni zbor je opravil prvo obravnavo, do druge pa zaradi parlamentarnih volitev ni prišlo. Vzporedno z zakonom je JZ TNP nadaljeval delo pri pripravi načrta upravljanja, poleg novega ZTNP še drugega ključnega sistemskega dokumenta, ki bo omogočal uspešnejše odzivanje v prostoru. V okviru načrta upravljanja so bili na podlagi opravljenih analiz stanja pripravljene cilji in usmeritve za različne dejavnosti v prostoru.

Nadaljevalo se je spremljanje stanja narave in človekovih vplivov, dopolnjena sta bila seznama rastlinskih in živalskih vrst in evidenca stavb. Uspešno sta bila zaključena dva projekta, katerih vsebine dopolnjujejo naloge znanstveno raziskovalne službe. Tako je bil v okviru projekta Palpis pripravljen načrt upravljanja za območja Natura 2000 v občinah Bovec in Kobarid, projekt Alpencom pa je med drugim vključeval interaktivno izmenjavo podatkov in izkušenj dobre prakse med upravljavci zavarovanih območij, vključenih v mrežo Alparc.

JZ TNP je kot član razvojne strategije lokalnih akcijskih skupin sodeloval pri pripravi razvojnih dokumentov s področja razvoja podeželja.

Na področju urejanja prostora je bilo skupno pripravljenih 414 dokumentov (strokovnih mnenj za gradnje, strokovnih podlag za naravovarstvene smernice, opozoril, prijav inšpektoratom). JZ TNP je med drugim tudi aktivno sodeloval v postopku nekaterih zahtevnejših primerov, npr. pri urejanju smučišča Vogel, biatlonskega centra na Pokljuki in sanaciji podora pod Toscem. JZ TNP je v omenjenih primerih dosegel dolgo zahtevano sanacijo poškodovanih površin po obsežnih gradbenih posegih na smučišču Vogel in dogovor na ravni ministrstva, da se za območje poključke planote pripravi državni prostorski načrt. Delo je vključevalo tudi svetovanje strankam in izdelovalcem dokumentacije ter sodelovanje pri pripravi in sprejemu prostorskih dokumentov občin na območju parka.

Naravovarstvena nadzorna služba je v okviru naravovarstvenega nadzora več pozornosti namenjala vzgojnemu, preventivnemu delu, ozaveščanju obiskovalcev in delu z mladimi. Z lokalnim prebivalstvom je sodelovala predvsem s svetovanjem, informiranjem pa tudi s fizično pomočjo pri različnih delih, npr. pri dostavi materiala na planine. V letu 2008 je bilo izrečenih 1352 opozoril in izdanih 106 obvestil oz. plačilnih nalogov. Naravovarstveni nadzorniki, ki so tudi lovski čuvaji, so izvajali redni nadzor in zbirali podatke, izvajali lovsko upravljavski načrt in opravljali druga dela, povezana z lovskim upravljanjem. Konec oktobra 2008 je na pobudo JZ TNP potekal monitoring gamsa po notni metodi za vsa lovišča znotraj TNP. Poleg nadzora, ozaveščanja, opravljanja nalog v okviru prekrškovnega organa in

izvajanja lovsko-čuvajskih nalog so naravovarstveni nadzorniki v celoti skrbeli za kočje v upravljanju TNP (vzdrževalna dela, sprejemanje gostov). V letu 2008 je bil opravljen tudi sistematični popis objektov v upravljanju JZ TNP.

Na parkovni infrastrukturi in parkovnih tematskih poteh je bilo izvedeno vzdrževanje, obnova in postavitve novih informacijskih tabel (dvojezične table na Pokljuki, nove table za zavarovana območja ob državnih cestah, nove table v okviru projekta Železna pot, obnovljena geološka pot), urejena je bila nova razgledna ploščad Šupca pod Vršičem.

Obe informacijski središči, v Trenti in na Bledu, sta največ pozornosti namenili novim programom in vsebinam, ki v javnosti postajajo izjemno prepoznavni. Info središče Triglavsko roža na Bledu postaja pomemben prireditveni prostor (v letu 2008 skupno organiziranih 85 dogodkov), pomembno vlogo pa ima tudi pri izobraževanju mladih za animatorsko delo. Z vedno bolj uveljavljenimi prireditvami, kot so TrentArs, Mednarodni glasbeni forum in Primorska poje Dom Trenta postaja pomembno središče pri povezovanju kulture in umetnosti z varstvom narave. Z organiziranjem izobraževalnih programov obe središči dobivata pomembno mesto v okviru šolskih programov (naravoslovni dnevi, izobraževalno-ustvarjalne delavnice, vodenja po tematskih parkovnih poteh). Informacijska postaja Pocarjeva domačija je v letu 2008 uspešno organizirala dva kulturna dogodka za širšo javnost in sprejela pomembne domače in tuje goste. Nadaljevalo se je sodelovanje z občinami za vzpostavitev info mest TNP v Bohinju, Kobaridu in Mojstrani. Za hišo Bohinjka je bil pripravljen idejni načrt in dokumentacija za sanacijo objektov, poškodovanih v požaru. V okviru izobraževanja in naravovarstvene vzgoje so bili uspešno izvedeni številni izobraževalni programi, delavnice in predstavitve za šole, študente in druge ciljne javnosti ter fotografske delavnice. Vsebine programov so skrbno pripravljene za različne ciljne javnosti. S pomočjo tradicionalnih Belarjevih naravoslovnih dnevov na Soški poti in v Domu Trenta se TNP s svojim poslanstvom sistematično predstavi praktično vsem osnovnošolcem v neposredni bližini TNP, postali pa so priljubljeni tudi v sosednjih parkih Avstrije, Italije in Hrvaške, s katerimi TNP uspešno sodeluje tudi v okviru projektov ali sporazumov o sodelovanju.

O delu in dejavnostih JZ TNP je bila javnost obveščena preko medijev, spletnih strani in sporočil za javnost. JZ TNP je v letu 2008 svoje delo in ponudbo promoviral na različnih sejmih doma in v svetu, pripravljene so bili prispevki za različne tiskane edicije, uspešno so bili izvedeni brezplačni vodeni izleti z naslovom Odkrivamo Triglavski narodni park, prav tako uspešna je bila tudi koordinacija namestitvenih zmogljivosti. Ob slednjem je potrebno poudariti, da so bile kočje Planinka, Goreljek in Radovna v letu 2008 zasedene vsaka več kot 150 dni. Za namen celostne predstavitve ponudbe TNP je bila pripravljena brošura Na obisku v TNP v slovenskem in angleškem jeziku. V letu 2008 je JZ TNP izdal še dve številki časopisa Svet pod Triglavom, dve interni glasili znanstveno raziskovalne služne Triglavsko okno, Palpis novice, stenski koledar in program dogodkov in prireditev.

Na področju poslovanja izpostavljamo uvedbo novega plačnega sistema in temu prilagojeno sistemizacijo delovnih mest. Za sodelavce so bila izvedena različna redna in dodatna tematska izobraževanja skladno z izobraževalnim načrtom.

Na področju mednarodnega sodelovanja je bil zelo pomemben dogodek mednarodna

konferenca z naslovom Izzivi v Alpah in generalno skupščino Alparca, ki jo je Triglavski narodni park ob sodelovanju z Mrežo zavarovanih območij v Alpah gostil oktobra 2008. Dogodek je bil priložnost za okrepitev sodelovanja med zavarovanimi območji, izmenjavo izkušenj in znanj, oblikovanje skupnih projektov ter za predstavitev Triglavskega narodnega parka tuji strokovni javnosti. Ob tej priložnosti je izšla publikacija z naslovom Triglavski narodni park v letih 2006 in 2007, ki povzema delo in naloge JZ TNP.

V okviru drugega mednarodnega sodelovanja je bil JZ TNP dejaven še v strokovni komisiji za biodiverzitetu v okviru predsedovanja Slovenije EU, v Evropski iniciativi za divjino, v Svetu Evrope v zvezi z Evropsko Diplomo za zavarovana območja, v strokovni komisiji za zavarovana območja pri IUCN, Federaciji Europarc in UNESCO – MAB.

Na podlagi vsega navedenega je mogoče ugotoviti, da je javni zavod Triglavski narodni park v letu 2008 zelo presegal načrtovano kakovost in strokovnost izvajanja nalog javne službe ter realizacijo izvedenih nalog, opredeljenih v programu dela.

7 PRILOGE

7.1 Priloga 1: Svet javnega zavoda Triglavski narodni park

Predsednik sveta
Namestnik predsednika sveta

dr. Milan Orožen Adamič
Berti Rutar

Člani - predstavniki vlade RS:

Ministrstvo za okolje in prostor
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Ministrstvo za kulturo
Ministrstvo za finance
Ministrstvo za šolstvo in šport
Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo

dr. Marjan Vežjak
Maksimilijan Mohorič
Silvester Gaberšček
dr. Stanislav Klinar
dr. Milan Orožen Adamič
dr. Zvonko Bergant

Člani - predstavniki občin:

Občina Bled
Občina Bohinj
Občina Bovec
Občina Gorje
Občina Kranjska Gora
Občina Kobarid
Občina Tolmin

dr. Samo Zupan
Jožef Cvetek
Siniša Germovšek
Tomaž Pazlar
Mirko Eržen
Jože Šerbec
Berti Rutar

Člani - predstavniki drugih ustanov:

Planinska zveza Slovenije
Lovska zveza Slovenije

Tomaž Banovec
Dušan Jug

Člani - predstavniki javnega zavoda TNP:

Tomaž Bregant
Sašo Hrovat
Tea Lukan Klavžer
Davorin Koren
Radko Legat
Marko Pretner
mag. Martin Šolar

Svet Triglavskega narodnega parka je imel v letu 2008 tri redne seje in eno dopisno sejo, obravnavane so bile naslednje teme:

83. seja dne 5. februarja 2008

- Predlog Zakona o Triglavskem narodnem parku.

84. seja dne 28. marca 2008

- Poročilo o delu ter finančno poročilo JZ Triglavski narodni park za leto 2007.
- Rebalans finančnega načrta JZ Triglavski narodni park za leto 2008 zaradi pridobitve in planiranja sredstev iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.
- Gradivo »Pripombe glede gospodarjenja in gojitve divjadi v TLGO oz. TLUO s poudarkom na lovišču Triglav v Triglavskem narodnem parku (obdobje 1995-2006).
- Stanje priprave novega Zakona o Triglavskem narodnem parku.
- Zaključki projektov INTERREG IIIa Slo-Ita Čezmejno sodelovanje in čezmejni načrt upravljanja na naravovarstveno pomembnih območjih v južnih Julijskih Alpah (PALPIS) in EKO-ERA ALPE ADRIA (Interreg IIIa Slovenija – Avstrija).

Dopisna seja 24., 25. in 28. julija 2008

- Sprememba Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v JZ Triglavski narodni park.

85. seja sveta dne 27. novembra 2008

- Poročilo o poteku in problemih, izvirajočih iz uvedbe novega plačnega sistema.
- Poročilo o izvajanju sklepov, sprejetih na delavnici Upravljanje z divjadjo v Triglavskem narodnem parku.
- Razporeditev sredstev iz leta 2007 iz Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.
- Program dela in načrt upravljanja ter Finančni načrt JZ Triglavski narodni park za leto 2009.
- Poročilo o stanju pri izdelavi upravljalvskega načrta TNP.
- Podatki o obiskovalcih Triglavskega narodnega parka.
- Sporazum o sodelovanju med naravnim parkom Julijsko predgorje in Triglavskim narodnim parkom v okviru čezmejnega sodelovanja.

83. sejo sveta je vodil predsednik sveta dr. Milan Orožen Adamič, dopisno sejo ter 84. in 85. sejo pa namestnik predsednika sveta Beti Rutar.

7.2 Priloga 2: Uprava TNP

Pri delu javnega zavoda TNP in uresničevanju nalog smo sodelovali:

Direktorica	dr. Marija Markeš
STROKOVNE SLUŽBE	
Služba za načrtovanje, upravljanje in razvoj parka	mag. Martin Šolar – vodja službe Marjeta Albinini (do 22. 7. 2008 na porod. dopustu) /Alenka Mencinger (do 31. 10. 2008)
Služba za posege v prostor	Tea Lukan Klavžer – vodja službe Igor Zakotnik Aleš Zdešar
Služba za varstvo in upravljanje prostoživečih živali	Miha Marenče – vodja službe
Znanstvenoraziskovalna služba	Jurij Dobravec – vodja službe Tanja Menegalija Maja Fajdiga Komar (do 31. 12. 2008) Alenka Petrinjak (do 31. 12. 2008) Majda Kozjek Ana Marija Kunstelj Pavlovski (do 15. 2. 2008) Andrej Žemva (do 15. 2. 2008)
Služba za kmetijstvo, gozdarstvo in razvoj podeželja	Davorin Koren – vodja službe
Služba za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo	Jože Andrej Mihelič – vodja službe
Služba za odnose z javnostmi	Tina Markun (do 27. 3. 2008 na porod. dopustu)
Služba za varstvo kulturne dediščine	
Naravovarstvena nadzorna služba	Sašo Hrovat – vodja službe
Oddelek Pokljuka - Mežaklja	Jure Kočan – vodja oddelka Tomaž Bregant Franci Tišler Aleš Žemva
Oddelek Trenta s Posočjem	Zvonko Kravanja – vodja oddelka

	Jelko Flajs (do 22. 10. 2008) Dean Kovač Albert Kravanja Gorazd Kutin Martin Završnik
Oddelek Kranjska Gora	Radko Legat – vodja oddelka Iztok Butinar Anton Štular Valentin Štular Tonček Urbas Stanko Zima
Oddelek Bohinj	Peter Belhar – vodja oddelka Janez Grašič Jože Hodnik (do 30. 6. 2008) Boštjan Podgornik Franci Štros
SKUPNE SLUŽBE	
Oddelek za administrativne in splošne zadeve	Mojca Žula (do 31. 10. 2008) Mateja Repe (od 1. 12. 2008)
Oddelek za finančne zadeve	Tanja Dijak (do 4. 8. 2008 na porod. dopustu) / Cvetka Ravnik – vodja oddelka (do 4. 8. 2008) Cvetka Ravnik (od 4. 8. 2008) / Bernardka Kunšič (do 4. 8. 2008) Špela Stojan
Oddelek za pravne zadeve	Irena Ilešič Čujovič – vodja oddelka
Oddelek za promocijo in trženje	Mojca Smolej – vodja oddelka
Oddelek za tehnično vzdrževanje in upravljanje z nepremičninami	Janko Dobravec – vodja oddelka Andreja Poklukar
INFORMACIJSKO SREDIŠČE TRENTA	Marko Pretner – vodja centra Edvin Kravanja Alenka Hace (do 27. 10. 2008 na porod. dopustu) Barbara Kavs (od 12. 9. 2008 na porod. dopustu) Erika Oblak (od 19. 5. 2008) Andrejka Kravanja Miran Hosner Silva Zakrajšek Danila Komac (od 1. 4. 2008)

7.3 Priloga 3: Bibliografija

V tej prilogi navajamo seznam v tiskanih medijih objavljene avtorske prispevke zaposlenih na TNP. V drugem delu so posebej navedeni zaposleni TNP, ki so avtorji prispevkov v časopisu TNP Svet pod Triglavom ter publikacijah TNP Palpis novice in Triglavsko okno.

- Menegalija, T. in Markun, T.: Z družino v Triglavski narodni park, Otrok in družina, junij 2008
- Markun, T.: Pocar farm / Triglav National Park – 2006 EU Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Diploma for Architectural heritage, zbornik The Best in Heritage, Dubrovnik, Croatia, september 2008, str. 40, 41
- Mihelič, J. A.: Triglavski narodni park, (brošura) Via Alpina in Rupertova pot, transversala skozi 5 narodnih parkov in 3 države, Str. 14,15,16,17, izšlo pri Nacionalnem sekretariatu Vie Alpine Avstrije in Nemčije
- Mihelič, J., Šolar, M. 2008. Triglavski narodni park – pomlad je tu. V Primorske novice št. 146 / 2008 (26.6.2008). Koper, Primorske novice ČZD: str.: 19, 20
- Šolar, M.: Narava tudi za jutri. V: Primorske novice št. 146 / 2008 (26.6. 2008). Koper, Primorske novice ČZD: str.: 20
- Šolar, M.: 99 let prvih 9 parkov. V: Primorske novice št. 146 / 2008 (26.6. 2008). Koper, Primorske novice ČZD: str.: 20
- Šolar, M.: TNP – 100 let pobude za zavarovanje. V: Primorske novice št. 146 / 2008 (26.6. 2008). Koper, Primorske novice ČZD: str.: 20
- Šolar, M.: Nekdanje obcestne shrambe za pesek. V: Gorenjski glas 25.11. 2008. Kranj, ČGP Gorenjski glas: str: 21

Avtorji člankov v časopisu Svet pod Triglavom, št. 10 in 11:

- Albinini, M.: Delovne akcije naših prostovoljcev, Svet pod Triglavom, št. 11
- Albinini, M.: Izlet številke: Tamar, Svet pod Triglavom, št. 11
- Dobravec, Ju.: Projekt Alpencom – komunikacija med parki in ljudmi v Alpah, Svet pod Triglavom, št. 10
- Dobravec, Ju.: Življenje v Alpah – novi izzivi, Svet pod Triglavom, št. 10
- Fajdiga Komar, M. in Kalan, J.: Palpis – projektne dejavnosti, Svet pod Triglavom, št. 11
- Flajs, J.: Pripovedka: Rabeljsko jezero, Svet pod Triglavom, št. 11
- Lukan Klavžer, T.: Aljažev stolp, Svet pod Triglavom, št. 10
- Lukan Klavžer, T.: Vladimir Knific - In memoriam, Svet pod Triglavom, št. 11
- Kozjek, M.: Triglavsko tržnica v Triglavskem narodnem parku že tretje leto, Svet pod Triglavom, št. 11
- Kravanja, E.: Izlet številke: Dolina Zadnjice
- Kutin, G.: Fotografija na naslovnici: Javorca in Mahavšček, Svet pod Triglavom, št. 11

- Marenče, M.: Volk (*canis lupus l.*) v Triglavskem narodnem parku, Svet pod Triglavom, št. 10
- Marenče, M.: Jelenjad (*Cervidae*), Svet pod Triglavom, št. 11
- Markeš, M.: Zakon o Triglavskem narodnem parku, Svet pod Triglavom št. 10
- Markun, T.: Publikacija Javni zavod Triglavski narodni park v letih 2006 in 2007, Svet pod Triglavom št. 11
- Menegalija, T.: Natura 2000 – še ena omejitev več?, Svet pod Triglavom št. 10
- Menegalija, T.: Izgubljena bisera v Dolini sedmerih Triglavskih jezer, Svet pod Triglavom št. 11
- Mihelič, J. A.: Fotografija na naslovnici: Pocarjeva domačija v dolini Radovne, Svet pod Triglavom št. 10
- Mihelič, J. A.: Prihodnost v Alpah, Svet pod Triglavom št. 10
- Mihelič, J. A.: Marija Cvetek raziskovalka ljudskega pripovedništva in publicistka, Svet pod Triglavom št. 10
- Mihelič, Sirarske zadruge v Bohinju, Svet pod Triglavom št. 10
- Mihelič, J. A.: Pogovor z dr. Nado Praprotnik, Svet pod Triglavom št. 11
- Mihelič, J. A.: 60 let postaje GRS Tolmin, Svet pod Triglavom št. 11
- Mihelič, J. A.: Krn, pohod spomina 2008, Svet pod Triglavom št. 11
- Mihelič, J. A.: Osnovna šola Simona Gregorčiča Kobarid, Svet pod Triglavom št. 11
- Mihelič, J. A.: Projekt ZOI 2018, Svet pod Triglavom št. 11
- Smolej, M.: Na obisku v Triglavskem narodnem parku, Svet pod Triglavom št. 11
- Smolej, M.: Prireditve v letu 2009, Svet pod Triglavom št. 11
- Šolar, M.: Prostovoljna naravovarstvena nadzorna služba, Svet pod Triglavom št. 10
- Šolar, M.: Unescov program MAB – človek in biosfera, Svet pod Triglavom št. 10
- Šolar, M.: 13. srečanje nadzornikov za pokal Danilo Re, Svet pod Triglavom št. 10
- Šolar, M.: Kolegi Narodnega parka Snowdonia na obisku v Triglavskem narodnem parku, Svet pod Triglavom št. 11
- Šolar, M.: COP 9 – konferenca podpisnic konvencije o biološki raznovrstnosti, Svet pod Triglavom št. 11
- Šolar, M.: Čezmejno sodelovanje med Triglavskim narodnim parkom in Naravnim parkom Julijsko predgorje v Italiji ter povezava v »čezmejni park«, Svet pod Triglavom št. 11
- Zakotnik, I.: 2008: Kulturna krajina v TNP – 6. del, Svet pod Triglavom, št. 10
- Zakotnik, I.: 2008: Galerija nad Tolminskimi koriti, Svet pod Triglavom, št. 10
- Zakotnik, I.: 2008: Projekt AV.IS, Svet pod Triglavom, št. 10
- Zakotnik, I.: 2008: Kulturna krajina – 7. del, Svet pod Triglavom, št. 11
- Zakotnik, I.: 2008: Obnova Pogačnikovega doma na Kriških podih, Svet pod Triglavom, št. 11
- Zakotnik, I.: 2008: Obnova Doma dr. Klementa Juga v Lepeni, Svet pod Triglavom, št. 11
- Zakotnik, I.: 2008: Popotresna obnova planine Razor, Svet pod Triglavom, št. 11
- Zdešar, A.: 2008: Tolminska korita, Svet pod Triglavom, št. 10
- Zdešar, A.: 2008: Triglavska gmota, Svet pod Triglavom, št. 10
- Zdešar, A.: 2008: Podor pod Toščem, Svet pod Triglavom, št. 11
- Zdešar, A.: 2008: Riba *Birgeria* v Vratih, Svet pod Triglavom, št. 11

Avtorji člankov v publikaciji Palpis novice – zaključna številka, februar 2008:

Jurij Dobravec, Majda Fajdiga Komar, Jera Kalan, Majda Kozjek, Grega Krže, Tanja Menegalija, Alenka Petrinjak

Avtorji člankov v publikaciji Triglavsko okno:

- Dobravec, Ju.: Zaključek projekta Palpis; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Dobravec, Ju.: Zaključek projekta Alpencom; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Dobravec, Ju. In Kalan, J.: Prostorska dinamika gamsa v TNP; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Habjan, J.: Nastajajoča zbirka arheoloških podatkov TNP in okolice, Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Kalan, J.: Detajlirane meje Natura 2000 območij po parcelnih mejah; Triglavsko okno 14; Triglavski narodni park, 2008
- Komar Fajdiga, M.: Tečaj za animatorje v info središču; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Komar Fajdiga, M.: Promocijska akcija Natura 2000 – Največje naravne dragocenosti Zgornjega Posočja po merilih Evropske zveze; Triglavsko okno 14; Triglavski narodni park, 2008
- Kozjek, M.: EMONA 2008 – evidenca motenj v naravi 2008; Triglavsko okno 14; Triglavski narodni park, 2008
- Kunstelj Pavlovski, A. M.: Novosti v info središču Triglavska roža na Bledu; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Kunstelj Pavlovski, A. M.: Sredini večeri predavanj in likovnih razstav; Triglavsko okno 14; Triglavski narodni park, 2008
- Menegalija, T.: Spoznavam občudujem spoštujem – vodnik po razstavi; Triglavsko okno 13; Triglavski narodni park, 2008
- Menegalija, T.: Petkovi popoldnevi v parku 2008; Triglavsko okno 14; Triglavski narodni park, 2008

7.4 Priloga 4: Seznam prispevkov na domačih in mednarodnih strokovnih srečanjih

- **Predstavitve TNP s poudarkom na Info središču Trenta** - Sejem TIP v Ljubljani, 25. 1. 2008 – E. Kravanja
- **Obisk zavarovanih območij na primeru TNP** - predavanje ob zaključku tečaja za varuhe gorske narave, 21. 6. 2008 - E. Kravanja
- **Presentation of management objectives of Triglav National Park** - EU Nature Directors Meeting, Bled, 4. 2. 2008 - M. Šolar (predstavitve)
- **Turizem in rekreacija v Triglavskem narodnem parku** – Posvet: Alternativni zimski turizem v naravnih in narodnih parkih, Nötsch im Gailtal – Austria, 27. 2. 2008 – M. Šolar (referat)
- **Varstvo narave v gorah in Triglavski narodni park** – Planinsko društvo Radovljica, Radovljica, 28. 2. 2008 – M. Šolar (predavanje)

- **Turizem v Triglavskem narodnem parku – usklajevanje interesov** – Triglavski narodni park, Delavnica AVIS: Alps Visitor Information System, Bled, 4. 3. 2008 – M. Šolar (predstavitev)
- **Novosti na področju prostorskega načrtovanja in graditve objektov, izobraževalni seminar za nadzornike TNP**, Bled, 11. 4. 2008 – A. Zdešar (referat)
- **Onesnaževanje in varstvo gorske narave** – Planinska zveza Slovenija, Valvasor, 10. 5. 2008 - M. Šolar (predavanje)
- **Zwei ausgewählte schutzgebiete im nachbarland Slowenien; Kärntens Natur –erhalten und erleben**, maj 2008 – M. Smolej (referat)
- **Šport, rekreacija, turizem v gorskih zavarovanih območjih** – Triglavski narodni park, Bled, 9. 7. 2008 – M. Šolar (predavanje)
- **The Europarc Federation strategy for the European Protected Areas** – International conference: Parchi per una sola terra, Feltre – Italia, 10. 7. 2008 – M. Šolar (predstavitev)
- **Pocarjeva domačija v Triglavskem narodnem parku - dobitnica diplome Europa Nostra za arhitekturno dediščino 2006**, mednarodni posvet The best in heritage, Dubrovnik, 25. 9. 2008 – T. Markun (referat)
- **Pohodništvo v zavarovanih območjih** – Dnevi pohodništva v Bohinju 2008: Posvet – izzivi pohodništva, Bohinj, 3. 10. 2008 – M. Šolar (referat)
- **Management objectives of Triglav National Park** – Conference: Challenges and perspectives in protection of National Parks, Ohrid – Makedonija, 31. 10. 2008 - M. Šolar (referat)
- **Predstavitev dela in postopkov prekrškovnega organa nadzornikom iz Makedonije** – Bled, 11.4.2008 – V. Štular
- **Wildnis im internationalen Kontext - Wildnis in Europa / Vision – Realität - Utopie** – Workshop: Europas wildes Herz, NP Bayerischer Wald – Germany, 11. 12. 2008 – M. Šolar (referat)
- **Europarc Junior ranger programme from 2002 - 2007** – EUROPARC Junior Ranger Summit, NP Bavarian Forest – Germany, 12. 12. 2008 – M. Šolar (predstavitev)

8 VIRI

- Zakon o Triglavskem narodnem parku, Ur. l. SRS, št. 17/81 s spr.
- Zakon o ohranjanju narave, Ur. l. RS, št. 56/99 s spr.
- Navodilo o pripravi zaključnega računa državnega in občinskega proračuna ter metodologije za pripravo poročila o doseženih ciljih in rezultatih neposrednih in posrednih uporabnikov proračuna, Ur. l. RS, št. 12/01 s spr.
- Program dela in načrt upravljanja javnega zavoda Triglavski narodni park za leto 2008, Bled, november 2007

Poročilo o delu javnega zavoda Triglavski narodni park za leto 2008 je pripravljeno na podlagi letnih poročil o delu zaposlenih za leto 2008.

Poročila zaposlenih in skupna poročila služb se hranijo v arhivu TNP.

9 DODATEK K POROČILU

Ocena stanja in analiza upravljanja v Triglavskem narodnem parku

Metodologija RAPPAM

UVOD

Pri upravljanju Triglavskega narodnega parka izhajamo iz osnovnega cilja zavarovanega območja – varstvu in ohranjanju vseh tistih vrednot na prostoru Julijskih Alp, ki so bile razloga za ustanovitev TNP. Ocena stanja v parku je vedno relativna, razen nekaterih parametrov težko in neenotno merljiva, hkrati pa vse do leta 2008 v Sloveniji niso bila izdelana enotna merila oziroma metodologija za pripravo ocene stanja v zavarovanem območju.

Triglavski narodni park je v skoraj treh desetletjih od svoje ustanovitve pripravil več obsežnih ocen in analiz stanja, ki so služile za pripravo načrtov, ukrepov in bile tudi podlaga za pripravo strokovnih izhodišč za predloge sprememb zakona o TNP. Redno smo pripravljali tudi poročila o stanju v okviru posameznih notranje – organizacijskih enot (služb) znotraj zavoda TNP. Vse dosedanje ocene stanja so metodološko raznolike, hkrati pa vseeno uporabne za načrtovanje ukrepov varstva, ohranjanja in razvoja TNP.

Slovenija je od leta 2008 dalje vključena v velik mednarodni projekt Dinaric Arc Ecoregion – Zavarovana območja v Dinarski regiji, ki je ga vodi WWF – Svetovni sklad za naravo skupaj s šestimi državami Dinarske regije. Del projekta je tudi enotna metodološka ocena stanja in upravljanja v zavarovanih območjih – Slovenije se je odločila, da v oceno in analizo stanja vključi vsa slovenska zavarovana območja z upravljavci in ne le tistih v Dinarski regiji.

Izvedba RAPPAM analize je prva slovenska enotna in metodološko določena ocena stanja zavarovanih območij in obenem pomemben slovenski prispevek v projektu Zavarovana območja v dinarski regiji.

METODOLOGIJA RAPPAM

Metodologijo RAPPAM (*Rapid Assessment and Prioritization of Protected Area Management*) za hitro ocenjevanje in določitev upravljaljskih prioritiet v zavarovanih območjih je pripravil Svetovni sklad za naravo (WWF) in temelji na okvirju za ocenjevanje, ki ga je razvila Svetovna komisija za zavarovana območja (*World Commission on Protected areas - WCPA*) pri IUCN. Metodologija RAPPAM predstavlja orodje za odločanje za doseganje ciljev upravljanja zavarovanega območja in hkrati predstavlja učinkovit okvir za ocenjevanje učinkovitosti upravljanja zavarovanih območij.

Okvir sestavlja šest elementov: vsebina, načrtovanje, vlaganja, procesi, učinki in rezultati. Metodologija RAPPAM je zasnovana tudi za splošne primerjave med različnimi zavarovanimi območji. S to metodologijo za zavarovana območja lahko:

- določimo prednosti in šibkosti v upravljanju,
- analiziramo obseg, razširjenost in razporeditev groženj in pritiskov ter njihovo stopnjo ogrožanja zavarovanega območja,
- določimo območja z velikim ekološkim in družbenim pomenom ter njihovo ranljivost,
- prikažemo nujne aktivnosti in varstvene prioritete za zavarovano območje,
- pomagamo pri pripravi in prednostni uvrstitvi posameznih ukrepov
- njo lahko odgovorimo na nekatera pomembna vprašanja:

RAPPAM metodologijo so uporabili že v več deset državah po svetu in poleg tega, da pokaže sliko učinkovitosti nacionalnega sistema zavarovanih območij, omogoča tudi primerjavo stanja zavarovanih območij na globalni ravni.

TRIGLAVSKI NARODNI PARK – OCENA STANJA IN UČINKOVITOSTI UPRAVLJANJA PO METODOLOGIJI RAPPAM

** Ocena stanja glede na dejavnosti je po RAPPAM metodologiji sestavljena iz ocene pritiska in ocene grožnje. Pritiski so aktivnosti in dogodki, ki so že imeli ali imajo trenutno dejanski vpliv na zavarovano območje. Grožnje pa so potencialni ali grozeči pritiski, katerih pojav lahko pričakujemo. V primeru TNP gre v mnogih primerih za sočasno pojavljanje pritiskov in groženj. V nadaljevanju navajamo in povzemamo tisti del analize RAPPAM za Triglavski narodni park, ki je relevantna za oceno stanja in ogroženosti parka. Obseg pojavljanja pritiskov in groženj se meri z oceno pojavljanja glede na površino:*

- povsod > 50 % površine
- zelo razširjeno – 15 – 50 % površine
- razpršeno – 5 – 15 % površine
- na posameznih lokacijah > 5 % površine.

Vplivi se delijo na:

- stalne > 100 let
- dolgoročne – 20 – 100 let
- srednjeročne – 5 – 20 let
- kratkoročne < 5 let.

Metodologija RAPPAM za oceno stanja zavarovanih območij je osredotočena na ugotavljanje vplivov na naravo in biotsko raznovrstnost, širši vplivi na krajino ali kulturno dediščino niso zajeti.

Ponovno poudarjamo, da gre pri opisani metodologiji za oceno stanja, podatki, čeprav tudi kvantitativni, pa niso bili izmerjeni, ampak so predmet ocene. V izvorniku je bila ocena stanja v TNP po metodologiji RAPPAM narejena v obliki vprašalnika in anketnega lista.

Splošni cilji upravljanja

V osrednjem območju je osnovni cilj upravljanja varstvo narave, raziskovanje, izobraževanje ter usmerjeno obiskovanje. Ti cilji v osrednjem območju zahtevajo izločitev izkoriščanja naravnih virov ter zagotovitev nemotenega razvoja ekosistemov brez vpliva človeka. Izločitev izkoriščanja naravnih virov pomeni omejitev oziroma prepoved gospodarskih dejavnosti, kot

so kmetijstvo, gozdarstvo, vodno gospodarstvo, izkoriščanje rudnin in mineralov ter lov in ribolov. Prav tako niso dopustni oziroma so zelo omejeni posegi v prostor, spreminjanje oblikovitosti površja, gradnja neparkovnih objektov, izvajanje rekreacijskih dejavnosti v komercialne namene in športna tekmovanja. Upravljanje osrednjega območja temelji na varstvu zavarovanega in iz gospodarjenja izločenega območja, na urejanju in opremljanju za obiskovalce ter na usklajevanju pri urejanju turistične infrastrukture na robu oziroma ob meji zavarovanega območja. V osrednjem območju se mora zagotoviti možnost obiskovanja za kulturne, rekreacijske, vzgojno-izobraževalne in znanstvenoraziskovalne namene v obsegu in na način, ki ne bo v nasprotju z osnovnimi naravovarstvenimi cilji.

V robnem območju narodnega parka pa so ukrepi za varstvo in razvoj usmerjeni k vzdrževanju in negi kulturne krajine ter k spodbujanju tradicionalnih dejavnosti, ki ohranjajo značilno identiteto in zagotavljajo trajnost naravnih dobrin. Tu mislimo predvsem na trajnosten regionalen razvoj s poudarkom na biološkem kmetovanju, kmetijsko okoljskih programih, razvoju in ohranitvi domače obrti, gozdarstvu, turizmu na kmetijah in sploh spodbujanju naravi prijaznega turizma z rekreacijo. Kulturna krajina je alpskem prostoru neločljivo povezana z neokrnjeno naravo. Prav izjemna in značilna kulturna krajina, ki jo je skozi stoletja soustvarjal človek, je ogledalo Triglavskega narodnega parka. Glavni cilj in namen upravljanja v robnem območju je s trajnostno rabo ohraniti podobo kulturne krajine.

Ključne upravljavske naloge

Temeljni cilj narodnih parkov po vsem svetu je varstvo narave, ohranitev izjemnih naravnih in kulturnih vrednot, varstvo avtohtonih, redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, naravnih ekosistemov in značilnosti nežive narave ter ohranitev in nega kulturne krajine.

TNP si prizadeva za skladen in trajnosten razvoj območja in gospodarskih panog v njem, predvsem kmetijstva, gozdarstva in turizma, ter za izpolnjevanje ustreznih materialnih in drugih pogojev za življenje in delo tukajšnjega prebivalstva.

Le ohranjene vrednote bodo nam in prihodnjim generacijam omogočale duhovno obogatitev in sprostitev. TNP obiskovalcem ponuja doživljanje parka na različne načine: usmerjanje (informacijska središča in točke, informativne table, parkovne poti), vodeni izleti, biološke delavnice v naravi, ustvarjalne delavnice in različni izobraževalnimi programi. Primerne oblike rekreacije so tiste, ki so podrejene temeljnemu namenom narodnega parka.

Raziskovalno delo parka na različnih področjih poteka v okviru rednega in projektne delo. Pridobljeni podatki, rezultati in sklepi so osnova za pripravo strokovnih podlag in pomenijo usmeritve za nadaljnje delo.

Vzgoja, izobraževanje in ozaveščanje imajo pomembno vlogo pri razumevanju, torej tudi spoštovanju parka. Dejavnosti parka na tem področju so: priprava publikacij, načrtovano komuniciranje z javnostjo, oblikovanje in izvajanje različnih izobraževalnih programov, predvsem za mlade, ozaveščevalne akcije idr.

Gozdarstvo

Gozdarstvo je sicer v Sloveniji urejena in tradicionalno sonaravno usmerjena dejavnost. Javna gozdarska služba načrtuje dejavnost, za načrte je obvezno pridobiti naravovarstvene smernice. Kljub temu pa so pritiski in grožnje zaradi sečne stalno prisotni. Razlogi so predvsem v

lastniško posestni strukturi, ne-zavedanju, da se z gozdom lahko dobro gospodari le trajno in dolgoročno ter tudi zaradi doktrine gozdarstva, da je treba gozdu z nego in ukrepi (sečnja) stalno pomagati. Vsaj v osrednjem območju narodnega parka ter na območju rezervatov je potrebno slediti ciljem upravljanja, ki omogočajo naravne procese - človekovi posegi morajo biti izključeni. To seveda velja tudi za gozdarstvo, kjer pa se javna gozdarska služba zaradi doktrine "varstva" gozdov mnogokrat ne strinja z naravovarstvenimi usmeritvami.

V zadnjih 5 letih se je pritisk gozdarstva (sečenj) nekoliko povečal in je zelo razširjen (na 15 – 50 % površine). Vplivi so veliki in dolgoročni, grožnje pa stalno prisotne.

Sprememba namembnosti zemljišč

Pritisk in grožnja zaradi spremembe namembnosti zemljišče - tu mislimo predvsem spremembe v smeri stavbnih zemljišč - sta stalno prisotna. Lokalne skupnosti, ki so pristojne za urejanje prostora in posamezniki težijo k spremembi namembnosti zaradi lastnih želja po gradnji ozroma želijo s spremembo namembnosti dvigniti ceno zemljišč in le te nato prodati.

V zadnjih 5 letih se je pritisk za spremembe namembnosti zemljišč nekoliko povečal in je razpršen 5 – 15 % površine. Vplivi so zmerni in srednjeročni, grožnje pa stalno prisotne.

Sprememba rabe zemljišč

Pritiski in grožnje se kažejo v spremembi same kmetijske rabe (npr. namesto poljedelstva in košnje travnikov se vse bolj in bolj pojavlja zgolj pašništvo). Pritiski in grožnje zaradi spremembe rabe zemljišč se deloma kažejo tudi zaradi t.i. prekrivajoče rabe na kmetijskih in gozdni zemljiščih tam, kjer se istočasno ali v delu leta pojavlja tudi rekreacijsko turistična raba. Grožnje in pritiski zaradi črnih gradenj in divjih odlagališč so sicer stalno prisotni vendar površinsko majhni in ne opažamo trendov rasti.

V zadnjih 5 letih se je pritisk na park zaradi spremembe rabe zemljišč celo nekoliko zmanjšal in je lokaliziran na do 5 % površine. Vplivi so zmerni in srednjeročni, grožnje pa majhne a stalno prisotne.

Opuščanje tradicionalne rabe zemljišč

Opuščanje tradicionalne rabe zemljišč se kaže predvsem v opuščanju kmetijske rabe in zaraščanju. S programi trajnostnega razvoja in uvajanja biološkega kmetovanja oziroma uvajanja kmetijsko-okoljskih ukrepov se je proces v TNP v dobršni meri ustavil.

V obdobju zadnjih 5 let sta se pritisk in grožnja zaradi opuščanja tradicionalne rabe zemljišč umirila in zmanjšala, sta pa razpršeno prisotna na 5 – 15 % površine. Vplivi so zmerni in srednjeročni.

Posegi v vodni in obvodni prostor

Pritiski in grožnje se kažejo na treh nivojih - 1. pomeni vodnogospodarsko urejanje vodotokov, predvsem hudournikov, 2. nivo so zasebni interesi in posegi zaradi želje po izkoriščanju vodne sile (MHE, žage, mlini ...), 3. nivo pa predstavlja urejanje in posege v vodni in obvodni prostor zaradi turistično rekreativnih namenov (npr. čiščenje obrežne vegetacije zaradi "večje urejenosti" obale, urejanje za obisk itd.

Pritisk in grožnje so stalni in v zadnjih 5 letih rahlo povečani, vendar so prostorsko lokalizirani na vodni prostor in le na do 5 % površin. Vplivi so zmerni in srednjeročni.

Paša in košnja

Paša in košnja sta prisotni, težko pa bi opredelili ti dve dejavnosti kot pritisk ali grožnje, saj ti dejavnosti spadata in sta hkrati pomemben pozitiven dejavnik pri ohranjanju biodiverzitete in krajine. Paša se lahko deloma pojavlja kot pritisk in grožnje tam, kjer prihaja do prevelike intenzitete in posebej tam, kjer se pojavlja paša drobnice v habitatih drugih, predvsem rastlinojedih prostoživečih vrst (paša ovc na pasiščih gamsov).

V zadnjih 5 letih so vplivi zmanjšani, razpršeni na 5 – 15 % površine in zmerni. Vplivi so kratkoročni saj se z opuščanjem ali vzpodbujanjem paše relativno hitro vzpostavlja ugodno stanje glede biodiverzitete.

Lov in ribolov

Lov in ribolov predstavljata pritisk in grožnjo v smislu nasprotujočih ciljev upravljanja v naravovarstveno najbolj pomembnih in varovanih območjih znotraj parka. Gre predvsem za tista območja, kjer želimo spodbujati naravne procese, upravljavskih posegov pa naj tam ne bi bilo. Sicer pa sta lov in ribolov pritisk in grožnja v smislu intenziviranja odvzema tistih lovnih in ribolovnih vrst, ki so komercialno zanimive. Posledično gre za nepotrebno dodatno krmljenje, poribljavanje (tudi z neavtohtonimi vrstami), iztrebljanje plenilcev etc... Ponekod se še vedno izvaja doktrina "gojitve" divjadi in tudi rib, to pa je v nasprotju s sonaravnim upravljanjem in trajnostnim razvojem.

Pritisk se je v zadnjih 5 letih nekoliko povečal in je relativno zelo razširjen na 15 – 50 % površine. Vplivi so zmerni do veliki in srednjeročni (do 20 let).

Nabiranje gozdnih dobrin

Področje nabiranje gozdnih dobrin velja razširiti na nabiralništvo na splošno, saj je prav zeliščarstvo (nabiranje zelišč za lastno uporabo ali prodajo farmaceutskim firmam) bilo v preteklosti dokaj razširjeno. Dandanes s pojavlja v manjšem obsegu, nabiranje gozdnih dobrin pa se najbolj izrazito kaže kot nabiranje gob ter manj tudi kot nabiranje gozdnih sadežev, predvsem borovnic, malin in robid. Pri nabiranju gozdnih dobrin ločimo t.i. nabiranje za lastno uporabo oziroma nabiralništvo kot rekreacijsko zvrst in pa nabiranje gozdnih sadežev kot komercialno dejavnost. Predvsem pri slednji gre za bolj izrazite pritiske in grožnje, ki imajo vpliv na stanje v zavarovanem območju.

Nabiralništvo je ostalo v zadnjih 5 letih količinsko nespremenjena dejavnost, pojavlja se na velikem prostoru (15 – 50 %). Vplivi so zmerni in kratkoročni, je pa grožnja pojavitve in povečanja stalno prisotna.

Rudarstvo

V TNP se pritisk in grožnja kaže le v obliki odvzemanja mineralnih surovin (peskokopi, melišča) na omejenih lokacijah. Pritisk je ostal v zadnjih 5 letih nespremenjen, prostorsko je lokaliziran na majhne površine do 5 %, vplivi so zaenkrat majhni in srednjeročni.

Turizem in rekreacija

Turizem in rekreacija sta po eni strani funkciji tudi narodnega parka, po drugi strani pa direktno in indirektno postajata vse večji pritisk oziroma grožnja za narodni park. V prostoru parka se pojavlja okrog 20 različnih oblik pristočasnih človekovih dejavnosti, ki jih umeščamo med turizem in rekreacijo. Problematika se kaže v povečanem številu ljudi, ki se s tem ukvarjajo, v novih oblikah pristočasne dejavnosti, turizem in rekreacija se širita in razvijata praktično povsod po parku. Hkrati pa je razvoj turizma velik pritisk ter grožnja zaradi interesov različnih deležnikov (predvsem vlagateljev) za izgradnjo nove infrastrukture, hotelskih namestitev in podobno.

Sicer stalno prisoten pritisk turizma in rekreacije se je v zadnjih 5 letih še dodatno povečal, razširjen je praktično povsod oziroma na več kot 50 % površine zavarovanega območja. Vplivi so zelo veliki ter srednje do dolgoročni. Verjetnost pojavljanja novih in dodatnih pritiskov je zelo velika.

Odpadki

Glede odpadkov pritisk in grožnjo delimo na tri nivoje - 1. predstavlja večja (divja) odlagališča, 2. so posamezna (individualna) odlagališča (npr. pri posamezni kmetiji ali pri planinski koči), 3. nivo "odpadkov" pa so smeti in odpadki, ki jih beležimo ob poteh, počivališčih itd. Splošna ugotovitev je, da se stanje glede odpadkov na vseh treh nivojih izrazito izboljšuje tako zaradi splošnih okoljskih standardov kot tudi zaradi vse večje ozaveščenosti ljudi (prebivalcev in obiskovalcev).

Pritiski in grožnje zaradi odpadkov so se v zadnjih 5 letih zmanjšali, so prostorsko lokalizirani na do 5 %, vplivi so majhni in srednjeročni. Verjetnost povečanja groženj zaradi odpadkov je majhna.

Čezmejni vplivi

Veliko podatkov o t.i. čezmejnih vplivih nimamo, zbrani so v okviru različnih monitoringov, ki potekajo na državni ravni ali v okviru raziskovalnih projektov. V TNP smo pred leti spremljali predvsem stanje glede daljinske imisij in onesnaženosti gozdov, merjenje so bile čezmejne imisije na visokogorskih jezerih. Pri čezmejnih vplivih je potrebno upoštevati še "čezmejne vplive" hrupa, ki so sicer lokalizirani, pa vendarle v nekaterih primerih, kjer je izvor hrupa izven parka, le ta čezmejno vpliva na stanje v parku.

Čezmejni vplivi so se v zadnjih letih nekoliko zmanjšali, so pa še vedno razširjeni na 15 – 50 % površine. Vpliv je zmeren, možnost povečanja in večje ogroženosti pa je srednja.

Invazivne tujerodne vrste

V delu parka se pojavlja problematika invazivnih tujerodnih vrst predvsem na brežinah vodotokov, ob cestah etc. Najbolj problematična tujerodna invazivna vrsta na območju TNP je japonski dresnik. Na področju invazivnih tujerodnih vrst moramo omeniti tudi živalske vrste, ki so bile namerno (komercialni in drugi razlogi) vnešene v prostor parka. Ker so bile konkurenčno te vrste močnejše in ker so bile načrtno gojene, je kasneje prišlo do prenaselitve in oviranja normalnega razvoja avtohtonih vrst. Taki tipični primeri vnešenih in invazivnih živalskih vrst so npr. ameriška postrv, muflon in svizec.

Pritisk je ostal v zadnjem obdobju nespremenjen in prostorsko razpršen na 5 – 15 % površine. Vplivi so majhni do zmerni in srednjeročni. Ne pričakujemo povečanja grožnje zaradi invazivnih tujerodnih vrst, je pa ta grožnja stalno prisotna.

Promet

Mreža državnih, lokalnih ter gozdnih in kmetijskih cest na območju TNP je gosta, preko parka potekajo tranzicijske poti, v parku imamo naselja in prebivalstvo, v parku so izhodišča za pohode v viskogorje. Park je privlačna izletniška točka za tisoče obiskovalcev. Ugotovljeno je, da promet kot posledica različnih (predvsem prostočasnih) aktivnosti predstavlja največje okoljske obremenitve - v tem kontekstu pritiske in grožnje.

V zadnjih 5 letih se je pritisk zaradi prometa dodatno zmerno povečal, je zelo razširjen (na 15 – 50 % površine), vplivi so veliki in srednjeročni. Verjetnost, da se bodo grožnje zaradi prometa še povečale so zelo velike in sicer povsod, kjer je promet možen.

Zračni promet

Zračni promet nad TNP se kaže v obliki mednarodnega potniškega prometa, zračnega prometa motornih zračnih plovil (športna motorna letala), helikopterskega zračnega prometa (vojska, policija, zasebniki), jadralnih letal in t.i. alternativnih zračnih plovil kot so jadralna padala, jadralni zmaji, baloni etc.

Zračni promet se je v zadnjih 5 letih povečal, prisoten je praktično povsod nad TNP, vplivi so veliki, vendar kratko – do srednjeročni. Pričakujemo, da se bo zračni promet v prihodnje še povečeval.

Infrastruktura

Pod pojmom infrastruktura v tem kontekstu razumemo cestno, kanalizacijsko ter energetska infrastrukturo. Deli parka so poseljeni in navedeno infrastrukturo potrebujejo, deloma pa infrastrukturno omrežje vodi tudi preko naravovarstveno vrednih in sicer neposeljenih območij. Infrastruktura je po eni strani standard za življenje ljudi v parku, po drugi strani pa zaradi posegov v prostor in zaradi "odpiranja" novih možnosti predstavlja tako pritisk kot grožnjo za zavarovano območje. Problematika je pomembna predvsem zato, ker upravljavec zavarovanega območja zaradi ciljev trajnostnega razvoja mora vzpodbujati primerno urejanje infrastrukture, ki pa lahko ob nepravilnem načrtovanju in slabi izvedbi pripelje do pritiskov in groženj za zavarovano območje.

Vplivi so se v zadnjih 5 letih nekoliko povečali, so razpršeni na 5 – 15 % površine in imajo zmeren do velik vpliv. Pričakujemo, da se bodo pritiski zaradi gradnje infrastrukture še povečevali, pričakovati je tudi večji vpliv na naravo.